

Bibl.
HET NEDERLANDSCHE ROODE KRUIS

B8
8241

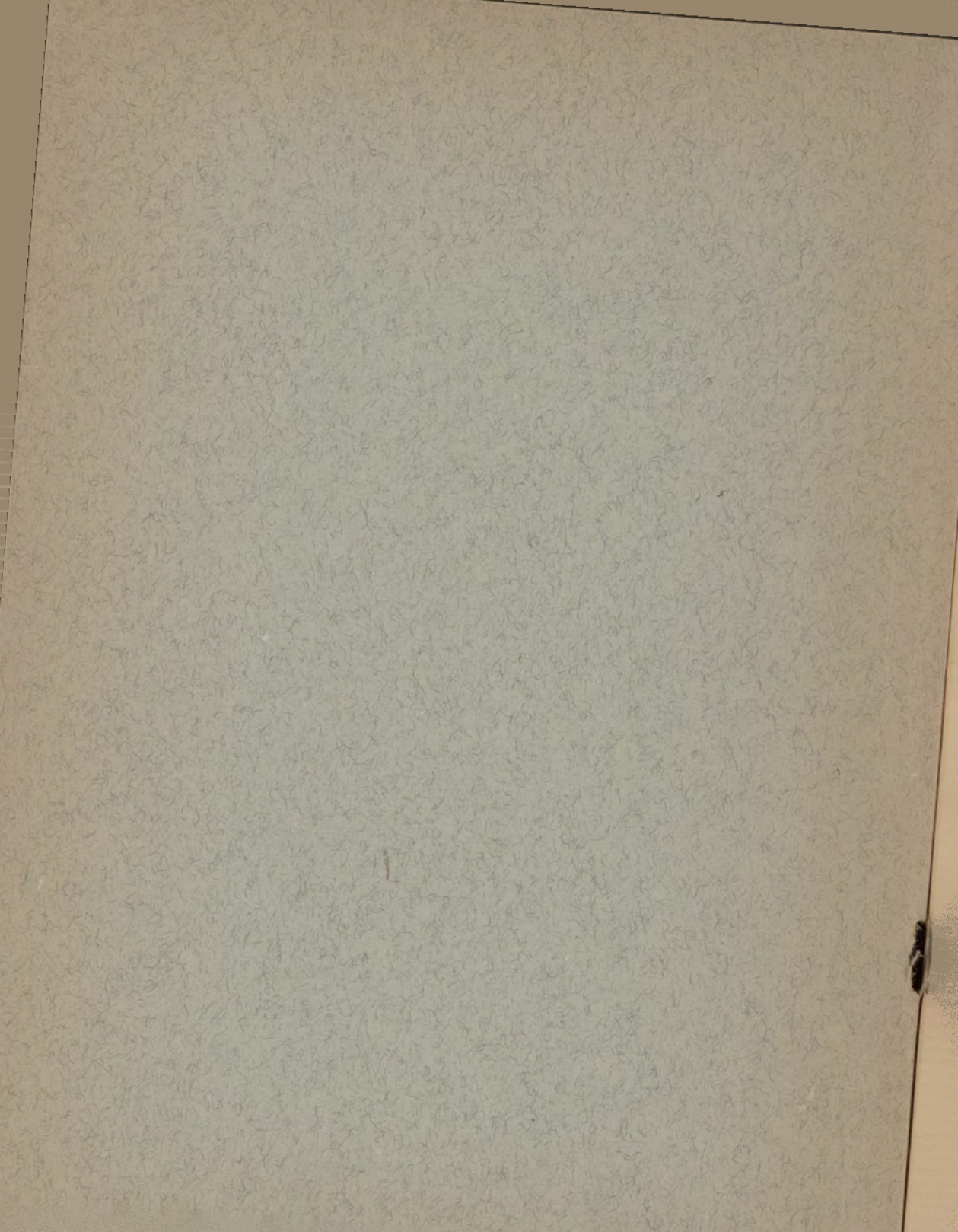
AUSCHWITZ

DEEL III:

DE DEPORTATIETRANSPORTEN
IN DE ZG. COSEL - PERIODE
(28 AUGUSTUS TOT EN MET
12 DECEMBER 1942).

Bibl.
863

UITGAVE VAN HET HOOFDBESTUUR VAN DE
VERENIGING HET NEDERLANDSCHE ROODE KRUIS

HOOFDBESTUUR VAN
HET NEDERLANDSCHE ROODE KRUIS

L.S.

Deze uitgave is de vijfde in de reeks publicaties inzake het lot der gedeporteerde Joden, en deel III der Auschwitz-serie.

De deeltjes I, II en VI van deze serie zijn reeds verschenen.

De bewerking van dit deel, dat een moeilijk te behandelen deportatie-periode omvat wegens de sterk gevarieerde omstandigheden, waaraan de gedeporteerden waren onderworpen, is geschied door de heer J. Looijenga, hoofd van de afdeling J (Joodse personen) van het Informatiebureau van het Nederlandsche Rode Kruis.

De volgende publicatie zal de deportatietransporten naar Auschwitz in 1943 bevatten.

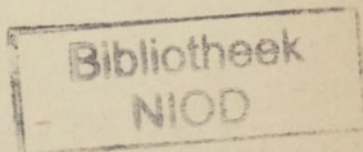
Het Nederlandsche Rode Kruis
De Directeur van het
Informatiebureau:

Van der Vosse

J. van de Vosse

Bioch.
86 B

's-Gravenhage, October 1952.

I N D E X

	blz.
Hoofdstuk I, Algemene Opmerkingen	5
Hoofdstuk II, De Cosel-transporten	8
Hoofdstuk III, De rechtstreekse Auschwitz-transporten	62
Bijlagen:	
Overzicht van de ziekentransporten in de Cosel-periode	I
Kaart van Silezië	II
Samenvatting van de conclusies voor de Cosel-transporten	III
Samenvatting van de conclusies voor de rechtstreekse Auschwitz-transporten	IV

... de ...
... de ...
... de ...

... de ...

... de ...

... de ...

... de ...

...

AUSCHWITZ, DEEL III.

DE DEPORTATIE-TRANSPORTEN IN DE ZGN.COSEL-PERIODE
(28 AUGUSTUS TOT EN MET 12 DECEMBER 1942).

Hoofdstuk I.ALGEMENE OPMERKINGEN

1. Ter inleiding van de voortgezette reeks publicaties van het Informatiebureau van het Nederlandsche Rode Kruis aangaande de Joden-deportaties, lijkt het nuttig te wijzen op het relief, dat de inhoud dier publicaties, en het werk van dit Bureau voor de vaststelling van het lot der vermiste Joden in het algemeen, inmiddels heeft verkregen door de bij de Wet van 2 Juni 1949 (Staatsblad No J 227) getroffen "voorzieningen betreffende het opmaken van akten van overlijden van vermisten".

Bij het in dit verband voornamelijk van belang zijnde artikel 3 dier Wet is o.m. bepaald, dat de aangifte van het overlijden - welke namens de Minister van Justitie geschiedt door de bij het Koninklijk Besluit van 9 Augustus 1949 (Staatsblad No J 375) ingestelde "Commissie tot het doen van aangifte van overlijden van vermisten" - zo nauwkeurig mogelijk vermeldt plaats en tijdstip van overlijden, en voorts dat, indien dit tijdstip niet nauwkeurig kan worden vastgesteld, als zodanig wordt aange-merkt en in de aangifte vermeld "de dag, volgende op die, waarop het laatst van het bestaan van de vermiste is gebleken, tenzij er aanwijzingen zijn, welke het overlijden op een later tijdstip of in een later tijdvak waarschijnlijk maken, in welke gevallen het aan de hand van deze aanwijzingen bepaalde tijdstip, onderscheidenlijk de laatste dag van dit tijdvak, als tijdstip van overlijden wordt aangemerkt".

Zoals de reeds verschenen publicaties (het "Sobibor-rapport" en de deeltjes "Auschwitz I, II en VI") bewijzen, sluit de door het Informatiebureau

gekozen methode van bewerking der beschikbare gegevens voor de vaststelling van conclusies ten aanzien van plaatsen en data van overlijden van gedeporteerde Joden geheel bij de eisen van het bovenaangehaald wetsartikel aan, zodat door deze arbeid de grondslagen voor de toepassing van het daarin bepaalde worden gelegd.

De gevolgde lijn wordt in de onderhavige en de nog volgende publicaties, die in hoofdzaak uitwerkingen zijn van reeds eerder mede aan bovengenoemde Commissie ter kennis gebrachte rapporten, doorgetrokken.

2. De thans te bespreken deportatie-periode loopt van 28 Augustus t/m 12 December 1942, en wordt de "Cosel-periode" genoemd, omdat in die tijd een aantal uit Nederland (en ook uit Frankrijk en België) vertrokken transporten niet in hun geheel werden overgebracht naar Auschwitz, maar op het station Cosel (Opper-Silezië, ± 80 K.M. ten Westen van Auschwitz) werden gesplitst in die voege, dat de door de Duitsers voor het verrichten van arbeid geschikt geachte mannen op dat station de trein moesten verlaten om te worden tewerkgesteld in omliggende arbeidskampen, terwijl vervolgens de in de trein achtergeblevenen, dus de niet-"arbeitsfähigen", werden doorgezonden naar Auschwitz.

De transporten, waarbij deze splitsing plaats had, waren die, welke op 28 en 31 Augustus, 4, 7, 11 en 14 September, 2, 5, 16, 23 en 30 October, 2, 6, 10, 16, 24 en 30 November en 8 December 1942 uit Westerbork waren vertrokken.

De overige transporten in deze periode, t.w. die van 18, 21, 25 en 28 September, 9, 12, 19 en 26 October, 20 November en 4 en 12 December 1942 uit Westerbork, werden in hun geheel rechtstreeks naar Auschwitz gedirigeerd.

Wegens het verschil in behandeling van beide groepen van transporten, welk verschil in eerste aanleg slechts hierin bestond, dat de uitsplitsing ("selectie") van de tewerkgestelde mannen bij de transporten van de ene groep in Cosel plaats had

en bij de andere in Auschwitz, maar niettemin voor de verdere belevenissen en het uiteindelijke lot der betrokkenen verstrekkende gevolgen heeft gehad, worden deze groepen, achtereenvolgens te noemen "Co-sel-transporten" en "Rechtstreekse Auschwitz-transporten", hieronder in afzonderlijke hoofdstukken behandeld.

HOOFDSTUK II

DE COSEL - TRANSPORTEN

1. De "arbeitsfähige" mannen, die in Cosel uit de trein werden gehaald, waren in het algemeen van de leeftijdsgroep van ± 15 t/m 50 jaar, in enkele individuele gevallen nog iets ouder.

Degenen, die in de trein achterbleven om te worden doorgetransporteerd naar Auschwitz, waren dus, globaal gesproken, de oudere, zwakke of ziekelijke mannen en de vrouwen en kinderen.

2. In het algemeen kan worden gesteld, dat de laatstbedoelde groepen terstond bij aankomst te Auschwitz door vergassing om het leven werden gebracht.

Dit wordt bewezen door het feit, dat van deze groepen in de Auschwitz-administratie, bekende uitzonderingsgevallen daargelaten, geen matricule - nummers voorkomen, terwijl anderzijds vast staat, dat alle in Auschwitz aangekomenen, die niet dadelijk werden vergast, werden gematriculeerd.

3. De op de éne regel (de arbeidsgeschikte mannen in Cosel uitgestapt) zowel als op de andere (alle naar Auschwitz doorgezonden terstond vergast) bestaande uitzonderingen kunnen als volgt worden samengevat.

In Cosel zijn niet uitgestapt:

- a. enkele tot de arbeidsgeschikt geachte leeftijdsgroepen van verschillende transporten behoord hebbende mannen, die toevalligerwijze bij de ruwe schifting in de zenuwachtige drukte en verwarring op het station Cosel in de trein zijn blijven zitten (namen uiteraard alleen bekend voor zover deze uit getuige-verklaringen of andere documentatie blijken);

- b. de tot het transport van 30 November 1942 (het zgn. "Kattenburg-Hollandia-transport") (x) behoord hebbende arbeidsgeschikte mannen, die afkomstig waren uit de strafgevangenis te Scheveningen (namen bekend);
- c. een 38-tal arbeidsgeschikte mannen van het transport van 8 December 1942, die om onbekende redenen in de trein moesten blijven zitten (slechts één naam bekend, nl. die van de enige overlevende van deze groep).

In Auschwitz zijn niet terstond vergast:

- a. een aantal mannen, meest boven de 50 jaar, van het transport van 14 September 1942 (namen en overlijdensdata grotendeels bekend, doordat de betrokkenen in Auschwitz zijn gematriculeerd en vervolgens naar Golleschau zijn gebracht);
- b. de bovenbedoelde groep mannen van het Kattenburg-Hollandia-transport van 30 November 1942 (matricule-nummers en data van overlijden gedeeltelijk bekend);
- c. de reeds genoemde 38 mannen van het transport van 8 December 1942 (slechts één matricule-nummer, nl. dat van de enige overlevende, bekend; verder geen enkel gegeven);

(x) Dit transport is aldus genoemd, omdat daarmee werd gedeporteerd al het personeel van de "Hollandiafabrieken Kattenburg en Co N.V." te Amsterdam. Een deel van dit personeel werd terstond rechtstreeks naar Westerbork getransporteerd, terwijl een afzonderlijk gehouden groep, waartoe in hoofdzaak de prominenten behoorden, aanvankelijk werd overgebracht naar de gevangenis te Scheveningen, zgn. om te worden verhoord in verband met beschuldiging van communistische activiteit. Deze groep is korte tijd later eveneens naar Westerbork gebracht, om tezamen met de eerstbedoelde op transport te worden gesteld.

- d. heel enkele mannen, van wie uit de Auschwitz-administratie blijkt, dat zij zijn gematriculeerd (matricule-nummers verspreid liggend tussen de series, zodat de betrokkenen schijnbaar toevallig voor tewerkstelling zijn uitgezocht; namen en sommige sterfdata bekend);
 - e. heel enkele vrouwen, van wie uit de Auschwitz-administratie blijkt, dat zij enkele dagen langer hebben geleefd (namen en sterfdata alle bekend).
4. Voor de tot deze uitzonderingsgevallen te rekenen mannen geldt de hierna in Hoofdstuk III alsnog toe te lichten conclusie, dat zij, van wie de sterfdatum niet individueel kan worden vastgesteld, worden geacht te zijn overleden:
- a. voor zover zij hebben behoord tot de transporten van Augustus en September 1942: uiterlijk 31 December 1942;
 - b. voor zover zij hebben behoord tot de transporten van 2 en 5 October 1942: uiterlijk 31 Januari 1943;
 - c. voor zover zij hebben behoord tot de overige transporten van October en die van November en December 1942: uiterlijk 28 Februari 1943.
- Hierbij wordt aangetekend, dat omtrent de genoemde 38 mannen van het transport van 8 December 1942 hieronder nader zal worden gesproken bij de afzonderlijke behandeling van dit transport. Voor hen geldt een afwijkende conclusie. Daar van de tot de uitzonderingsgevallen behorende vrouwen, gelijk boven is gezegd, de sterfdatum steeds individueel kan worden bepaald, behoeven te haren opzichte geen algemene conclusies te worden gesteld.
5. Gelet op het vorenstaande, behoeft dit hoofdstuk zich verder slechts bezig te houden met de mannen, die in Cosel zijn uitgestapt, en vandaar uit hun zwerftochten van het ene "Zwangarbeitslager" naar

het andere zijn begonnen.

Door de talrijke dislocaties levert het vaststellen van plaatsen en data van overlijden voor grote groepen van deze mannen niet geringe moeilijkheden op.

Er is echter één omstandigheid, die voor deze vaststelling een belangrijk houvast biedt, nl. dat het overgrote deel van hen in verloop van tijd (eind 1942 t/m eerste helft van 1944) is terechtgekomen in het grote arbeids- en concentratiekamp Blechhammer.

Daar voorts het aantal overlevenden van de Cosel-transporten, dat in Blechhammer heeft verbleven, relatief zeer groot is (totaal 126 man), en de meesten van hen aangaande hun ontmoetingen in dat kamp uitputtend zijn ondervraagd, mag worden aangenomen, dat van alle mannen, die in Blechhammer zijn geweest, de namen uit de verhoorrapporten bekend zijn. Vandaar dat voor het onderzoek naar, en het opstellen van collectieve conclusies voor de meeste Cosel-transporten of gedeelten daarvan, het verblijf van de betrokkenen, al dan niet in Blechhammer, het uitgangspunt is.

De transporten of groepen, die hiervan zijn uitgezonderd, zijn die, welke vóór de grote evacuatie uit de "Zwangsarbeitslager" in plaats van naar Blechhammer zijn afgevoerd naar andere kampen ("Aussenkommando's") in het ressort Auschwitz, t.w. Auschwitz I (het eigenlijke Auschwitz, waartoe ook Gleiwitz heeft behoord), Auschwitz II (Birkenau) of Auschwitz III (Monowitz), dan wel naar kampen in het ressort-Gross Rosen. (x)

(x) Blechhammer (in Opper-Silezië) behoorde ook onder het "Stammlager" Auschwitz, en wel de laatste tijd vóór de grote evacuatie onder Auschwitz III. Het wordt echter wegens zijn omvang en zijn betekenis als "Konzentrationslager" in de regel apart genoemd, gelijk ook Gleiwitz. Gross Rosen (in Neder-Silezië) was een ander "Stammlager", eveneens met diverse "Aussenkommando's".

Hiervoor gelden afzonderlijke conclusies.

Een en ander wordt duidelijker uit het overzicht in de volgende paragraaf en blijkt voorts nader bij de behandeling van de afzonderlijke transporten.

6. Hieronder volgt een overzicht van de transporten, met vermelding van het aantal gedeporteerden en het aantal arbeidsgeschikten, dat naar schatting in Cosel is uitgestapt, alsmede de globaal gevolgde route's (d.w.z. de kampen, waarin grote groepen van het transport achtereenvolgens tot de aankomst in Blechhammer, in het ressort Gross Rosen, in het ressort Auschwitz-Birkenau-Monowitz of in Gleiwitz hebben verbleven, derhalve buiten beschouwing gelaten de verplaatsingen van kleine groepen of afzonderlijke personen, bijv. zieken, vaklieden, gestraften e.d.).

In de laatste kolom is het aantal overlevenden vermeld.

Transport-datum (vertrek uit Westerbork) in 1942	Totaal aantal gedeporteerden	Aantal mannen naar schatting in Cosel uitgestapt (15-50 jaar)	Door het grootste deel van het transport gevolgde route (kampen waarin achtereenvolgens is verbleven)	Aantal overlevenden
1	2	3	4	5
28-8	608	170	Sakrau - verschillende kampen in Opper-Silezië (voornamelijk Gross Sarne, Spytkowice, Lazy en Sackenhoyrn)- Blechhammer	11

1	2	3	4	5
31-8	560	200	Niederkirch - Fürstengrube - Gräditz en andere plaatsen in het ressort Gross Rosen, tenslotte Langenbielau/Reichenbach.	6
4-9	714	200	St. Annaberg - Anhalt/Fürstengrube - Gräditz en andere plaatsen in het ressort Gross Rosen, tenslotte Langenbielau/Reichenbach.	8
7-9	930	110	Niederkirch - Seibersdorf - Blechhammer.	9
11-9	874	140	Niederkirch - Seibersdorf - Blechhammer.	10
14-9	902	120	Gogolin - Johannsdorf - Blechhammer.	8
2-10	1014	160	Gogolin - Schöppenitz - Birkenau	4
5-10	2012	550	St. Annaberg of Sakrau - Blechhammer en later gedeeltelijk naar Bismarckhütte en Monowitz.	29
16-10	1710	570	St. Annaberg of Sakrau - Bobrek of Malapane - Blechhammer en verder enkelen naar Bismarckhütte/Monowitz. Een afzonderlijk groepje naar het ressort Gross Rosen.	30

1	2	3	4	5
23-10	988	170	St. Annaberg - verschillende kampen (w.o. Niederkirch, Sakrau, Eichthal, Ottmuth, Klein Mangersdorf, Königshütte en Johannsdorf) - Blechhammer of ressort Gross Rosen, en enkelen naar Bismarckhütte en Auschwitz.	14
30-10	659	200	St. Annaberg - Sakrau - Niederkirch of Reigersfeld - Seibersdorf, Ottmuth of ressort Gross Rosen, sommigen via Königshütte, Johannsdorf en Börsigwerke - Blechhammer en enkelen naar Bismarckhütte en Monowitz.	11
2-11	954	260	St. Annaberg - Gleiwitz, Oderberg en Seibersdorf, Niederkirch en Ottmuth - Blechhammer, enkelen door naar Bismarckhütte/ Monowitz.	14
6-11	465	110	Ottmuth - (Neukirch, St. Annaberg) - Blechhammer.	3
10-11	758	180	St. Annaberg - Johannsdorf, Klein Mangersdorf, Oderberg - Malapane, Seibersdorf - Blechhammer (enkelen naar het ressort Gross Rosen).	9

1	2	3	4	5
16-11	761	100	St. Annaberg - Klein Mangersdorf - Blechhammer (enkelen naar het resort Gross Rosen).	3
24-11	709	70	St. Annaberg - Sakrau - Seibersdorf - Blechhammer.	1
30-11	826	170	Sakrau - Klein Mangersdorf, Malapane, Sackenhoyrn, Seibersdorf, Spytkowice, Ottmuth, Gleiwitz - Blechhammer (enkelen naar het ressort Gross Rosen).	9
8-12	927	60	Sakrau - Gleiwitz - Blechhammer (een gedeelte van de arbeidsgeschikten rechtstreeks naar Birkenau, en aldaar 38 gematriculeerd).	2
Totaal	16371	3540		181

Ter oriëntatie van de lezer is als bijlage II van deze publicatie een landkaart van Silezië opgenomen, waarop de ligging der in dit overzicht genoemde plaatsen en kampen is aangegeven.

7. Voor de schatting van het aantal in Cosel uitgestapte arbeidsgeschikten is in bovenstaand overzicht de leeftijdsgrens gesteld op 15 - 50 jaar.

Weliswaar is vastgesteld, dat een aantal mannen boven 50 jaar is uitgestapt, en ook heel enkele jongens beneden 15 jaar, doch percentsgewijs is het aantal van deze ouderen of jongeren, van wier bestaan in de arbeidskampen nog is gebleken, gering.

De schattingen, die overlevenden geven van de leeftijden en de aantallen der tewerkgestelden, lopen te sterk uiteen, dan dat daarop enig peil kan worden getrokken.

Voor hetzelfde transport zijn verschillen in de geschatte aantallen van 100 tot 400% of zelfs meer geen zeldzaamheid, terwijl de geschatte leeftijdsgrenzen variëren van 14 tot 18 en 45 tot 55 jaar.

De meeste representanten geven op: 15 - 50 jaar.

Op goede grond kunnen dus gevallen, waarin mannen boven 50 of jongens beneden 15 jaar in Cosel zijn uitgestapt, tot de uitzonderingen worden gerekend.

Behoudens voor zover in individuele gevallen anders blijkt, ware derhalve te concluderen, dat in Cosel zijn uitgestapt en in arbeidskampen zijn tewerkgesteld, alle mannen, die op het tijdstip van hun aankomst in Cosel de 15 jarige leeftijd hadden bereikt, doch nog geen 51 jaar waren.

8. Voor de bepaling van het lot van deze mannen moet, gelijk hierboven reeds min of meer is aangeduid, in hoofdzaak worden afgegaan op de verklaringen van repatrianten.

De overgebleven resten van de kampadministraties van Blechhammer, Gross-Rosen, Auschwitz en Gleiwitz bieden hiervoor slechts zijdelings steun, n.l. alleen in individuele gevallen.

Bepaalde series van matricule-nummers bijv., waaraan voor de vaststelling van conclusies omtrent transporten uit andere perioden veelal waardevolle gegevens konden worden ontleend, zijn niet gevormd, omdat de Nederlanders, die via Cosel in de genoemde kampen terechtkwamen, doorelkaar met buitenlanders

(dus niet in afzonderlijke series) zijn gematriculeerd.

Hun nummers liggen daardoor onregelmatig tussen die van buitenlanders verspreid.

Voorts vertonen bepaalde verzamelingen van gegevens, zoals de z.g. "Fragebogen" (x) en de lijsten van gematriculeerden in Blechhammer hiaten, waarin vrijwel geen systeem valt te ontdekken en waarvoor geen verklaring is te geven.

In de "Zwangarbeitslager" had geen eigenlijke matriculering plaats. Wel werden kampnummers gegeven, doch alleen op papier, zodat de betrokkenen er meestal geen kennis van droegen. Deze nummeringen vormen geen basis voor welke gevolgtrekking ook. Er is trouwens zo goed als niets van bekend.

Matriculering geschiedde eerst bij aankomst in Blechhammer, in Auschwitz (I, II en III) of in het ressort Gross Rosen. In het gehele verband is het, voor conclusies in individuele gevallen, slechts van belang te vermelden, dat de Blechhammer-nummer-serie loopt van 176 512 t/m 179 562.

Deze nummers werden gegeven begin April 1944, toen het kamp Blechhammer werd overgenomen door de SS., en de gevangenen opnieuw werden geregistreerd.

Het enige stevige houvast in de administratie, echter eerst van betekenis op het tijdstip van de grote evacuatie, is de Buchenwald-kartotheek.

Niettemin is deze kartotheek van zeer grote betekenis, omdat zij de personalia bevat van alle gedeporteerden, die met de evacuatie-transporten van begin 1945 levend of dood in Buchenwald zijn aangekomen.

Tot de taak van het onderhavige hoofdstuk behoort o.m. in algemene zin vast te stellen, wie moeten worden geacht met de evacuatie-transporten te zijn meegegaan.

(x) Zie voor deze "Fragebogen" ook de par. 1 en 8 van Hoofdstuk III (blz. 62 en 92).

Verder beperkt dit hoofdstuk zich tot het zo nauwkeurig mogelijk benaderen van plaats en tijdstip van overlijden van hen, die reeds vóór de evacuatie waren overleden, voor zover zulks uit getuige-verklaringen of administratieve gegevens niet individueel kan worden vastgesteld.

Voor het bepalen van plaats en tijd van overlijden van hen, die zijn overleden tijdens de evacuatie-transporten of tussen de datum van hun registratie in Buchenwald en het tijdstip van de bevrijding, gelden de regelen, welke zijn gesteld in het reeds verschenen deel "Auschwitz VI" van deze publicaties.

Min of meer afzonderlijk staat voorts de behandeling van de groepen, die vóór de grote evacuatie naar het ressort Gross Rosen zijn afgevoerd.

Deze groepen zijn bij de evacuatie voor een deel ook in Buchenwald terechtgekomen (zoals de kampbezettingen van Bunzlau en Kittlitztreben), voor een ander deel rechtstreeks afgevoerd naar Dachau (z.g. ziekentransport), dan wel in het ressort Gross-Rosen bevrijd (zoals de kampbewoners van Langenbielau en Dörnau).

Een en ander blijkt nader bij de behandeling van de afzonderlijke transporten hierna.

Tenslotte wordt in het onderhavig verband nog opgemerkt, dat het in het algemeen niet mogelijk is cijfers te verstrekken van de sterkte van transporten of groepen, welke in de onderscheiden kampen zijn terechtgekomen, omdat de mededelingen van representanten dienaangaande te summier en te uiteenlopend zijn.

Om enigszins de gedachten te bepalen, kan worden vermeld, dat van de ruim 3500 mannen, die in Coesel uit de trein zijn gehaald, de volgende aantallen met name bekende mannen vóór de grote evacuatie zijn terechtgekomen in de daarachter vermelde kampen:

- ± 960 mannen in Blechhammer;
- ruim 300 mannen in het ressort Gross Rosen;
- ± 150 mannen in Monowitz en omgeving;
- ruim 30 mannen in Gleiwitz;

enkelen in Auschwitz/Birkenau.

Van het resterende aantal van circa 2500 mannen kan dus, tenzij hun overlijden in een ander kamp dan de bovengenoemde individueel bekend is, slechts worden vastgesteld, dat zij moeten zijn overleden in één der arbeids- of concentratiekampen in Silezië.

9. Enkele algemene opmerkingen dienen nog te worden gemaakt met betrekking tot de ziekentransporten. Uit verschillende kampen zijn namelijk op bepaalde, ten naasten bij bekende tijdstippen ziekentransporten vertrokken, terwijl uit getuige-verklaringen vele namen bekend zijn van mannen, die met zodanige transporten zijn afgevoerd.

Het is bekend, dat de meeste van deze transporten tot bestemming hadden: Birkenau (Auschwitz II), hetgeen in het algemeen betekende, dat de betrokken slachtoffers bij aankomst aldaar spoedig werden vergast.

Ook is echter gebleken, dat een aantal van deze transporten inderdaad, gelijk de betrokkenen als regel werd voorgespiegeld, naar een "Erholungslager" zijn gegaan (bijv. Sakrau, Johannsdorf of een hoogst enkel ander kamp).

Deze "Erholungslager" waren echter niet van zodanig gehalte, dat ernstig zieken (en dat waren zij, die op ziekentransport werden gesteld, uiteraard wegens de toegepaste afbeul-methoden voor het merendeel) zeer veel kans hadden op herstel.

Het kwam zelfs voor, dat de voedseltoestanden in het "Erholungslager" nog slechter waren dan in de arbeidskampen.

Anderzijds mag worden aangenomen, dat van hen, die er inderdaad bovenop kwamen, later nog wel iets is vernomen.

Daar voorts als regel niet de juiste datum, doch wel de maand bekend is, waarin enig ziekentransport is vertrokken, ware ten aanzien van degenen, van wie vaststaat, dat zij met een bepaald ziekentransport zijn afgevoerd, te concluderen, dat zij, behoudens wanneer later nog van hun bestaan is gebleken, zijn overleden uiterlijk op het eind van de maand,

waarin het transport heeft plaats gehad.

Daarbij ware als plaats van overlijden voor hen, die uit Blechhammer zijn afgevoerd, aan te geven : Auschwitz II (Birkenau), en voor degenen, die uit andere kampen zijn vertrokken: een der arbeids- of concentratiekampen in Silezië (zie ook bij de algemene Blechhammer-conclusie in paragraaf 12, op blz. 55 hierna).

Een conclusie, die groter nauwkeurigheid waarborgt, is trouwens niet te stellen.

Een lijst van de bekende ziekentransporten is opgenomen als Bijlage 1 van deze publicatie.

10. Voordat wordt overgegaan tot de bespreking van de afzonderlijke transporten volgen hierachter, overeenkomstig de reeds aangeduide onderscheiding (zie par. 5 hiervoor, in het bijzonder de noot onderaan blz. 11) een viertal overzichten, waarin achtereenvolgens zijn opgenomen de van repatrianten verkregen gegevens omtrent hun aankomst in, resp. hun vertrek uit:

- I. Blechhammer;
- II. het ressort Gross Rosen;
- III. het ressort Auschwitz (I, II en III);
- IV. Gleiwitz;

onder vermelding tevens van enkele bijzonderheden, die voor het stellen van een conclusie van belang kunnen zijn.

De volgorde I - IV van de overzichten houdt verband met de belangrijkheid van de betrokken kampen als opvangcentra van de gedeporteerden van de Cosel-transporten.

I. Aankomst en vertrek van representanten in en uit

BLECHHAMMERTransport van 28-8-42 uit Westerbork.

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 1 rep. (x) op 12-12-42 uit Klein Mangersdorf (met 4 Ned. vakarbeiders).
- b. 1 rep. (x) eind April '43 uit Sackenhoyrn met 45 Nederlanders.
Deze vertrok eind Dec. '43 als schoenmaker naar St. Annaberg, en kwam vandaar op 1-6-44 opnieuw in Blechhammer (transportsterkte niet opgegeven).
- c. 1 rep. (x) op 14-8-43 uit Laurahütte (transportsterkte niet opgegeven).
- d. 2 rep. op 16-4-44 uit Reigersfeld met 30 à 40 Ned.; zijn beiden in bijzondere functies (resp. electricien en "Sanitäter") veel alleen verplaatst. De ene is bevrijd in Blechhammer, de andere meegegaan met het evacuatie-transport.
- e. 1 rep. begin Jan. '43 uit Spytkowice met 6 Ned. vakarbeiders.
Deze vertrok in Maart '44 naar Klottendorf (resort Gross Rosen).

Transport van 31-8-42 uit Westerbork.

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 1 rep. (x) op 17-10-42 uit Niederkirch (transportsterkte niet opgegeven).
Was uitgezocht als meubelmaker.
- b. 1 rep. (x) eind '43 uit Laurahütte (transportsterkte niet opgegeven).
Was uitgezocht als meubelmaker.

(x) Meegegaan met het evacuatie-transport.

- c. 1 rep. (x) op 14-4-43 uit St. Annaberg (transport-sterkte niet opgegeven).
Was tevoren op ziekentransport gesteld uit Fürstengrube.

Transport van 7-9-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 5 rep. eind Mrt.43 met 2 transporten van resp. 100 à 150 en 50 à 60 Ned. uit Seibersdorf.
Van deze 5 rep. zijn er 3 meegegaan met het evacuatietransport, is er 1 bevrijd in Blechhammer, en 1 in Mrt.44 doorgezonden naar Klettendorf (resort Gross Rosen).
- b. 1 rep. (x) op 4-12-42 uit Eichtal (transport - sterkte niet opgegeven).
- c. 1 rep. (x) op 14-10-42 uit Niederkirch met ± 20 Ned.

Transport van 11-9-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 4 rep. eind Mrt.43 uit Seibersdorf met + 100 Ned.
Van hen zijn er 3 meegegaan met het evacuatie - transport en is er 1 bevrijd in Blechhammer.
- b. 1 rep. (xx) op 5-12-42 uit Eichtal (transport - sterkte niet opgegeven).
- c. 1 rep. (x) ± 15-10-42 uit Niederkirch (transport-sterkte niet opgegeven)
- d. 1 rep. (x) op 1-4-43 uit Bismarckhütte (afzonderlijke route met kleine transporten als timmerman).
- e. 1 rep.(x) in April 43 uit Sakrau met ± 50 Ned.

(x) Meegegaan met het evacuatie-transport.

(xx)Bevrijd in Blechhammer.

Transport van 14-9-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 6 rep. ± 20-10-42 uit Johannsdorf met 150 à 200 Ned. Van deze 6 zijn er 4 meegegaan met het evacuatietransport, en 2 bevrijd in Blechhammer.
- b. 1 rep. uit Seibersdorf (datum en transportsterkte niet opgegeven).

Transport van 2-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 1 rep. (x) half Juni 43 uit Sosnowitz met een aantal buitenlanders, als "Judenältester". Vertrok begin 43 naar Bobrek in dezelfde functie, en kwam vandaar op 21/22-3-44 opnieuw in Blechhammer (transportsterkte niet opgegeven).
- b. 1 rep. (x) eind Dec.42 met 6 Ned.vakarbeiders uit Schöppenitz.

Transport van 5-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 19 rep. medio Oct.42 uit St. Annaberg met 200 à 300 Ned. Van deze 19 zijn er 12 meegegaan met het evacuatietransport, 3 bevrijd in Blechhammer, en 4 in de laatste helft van Oct.42 doorgezonden naar Bismarckhütte.
- b. 7 rep. medio Oct.42 uit Sakrau met 100 à 120 Ned. Van hen zijn er 3 meegegaan met het evacuatie - transport en 4 bevrijd in Blechhammer.
- c. 1 rep. ± 25-5-44 uit Ottmuth (transportsterkte niet opgegeven). De verdere route van deze repatriant is niet bekend.

(x) Meegegaan met het evacuatie-transport.

- d. 1 rep. (x) in April 43 van Gleiwitz.
- e. 1 rep. (x) in Aug.43 van Laurahütte.
- f. 1 rep. op onbekende datum uit onbekende plaats.
Verdere route eveneens onbekend.

Transport van 16-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 10 rep. op verschillende tijdstippen (Oct.42, Mrt.43 en Febr. en Mrt.44) uit Bobrek.
Bij de transporten van Oct.42 en Febr. en Mrt. 44 waren resp. 5, 50 en 100 à 150 Ned.
Van bedoelde 10 rep. zijn er 4 meegegaan met het evacuatie-transport en 3 bevrijd in Blechhammer.
Voorts is er 1 in Sept.43 en 1 in Nov.44 vertrokken naar Bismarckhütte, en 1 in Nov.44 naar St. Annaberg.
- b. 1 rep. (x) op 15-4-43 uit St. Annaberg via Sakrau (transportsterkte niet opgegeven).
- c. 1 rep. (x) op 26-5-43 uit St. Annaberg als "Sanitäter".
- d. 4 rep. in Mrt./Apr.44 uit Malapane met vermoedelijk ± 20 Ned.
Van deze 3 zijn er 2 meegegaan met het evacuatie-transport, en 2 bevrijd in Blechhammer.
- e. 1 rep. (xx) in Mei 43 uit Reigersfeld (of Sackerhoym) met 24 Ned.
- f. 1 rep. (x) ± 20-4-43 uit Anthoniehütte, via St. Annaberg (transportsterkte niet opgegeven).
- g. 2 rep. (x) eind Mei 43 uit Sakrau met 200 Ned.
- h. 1 rep. in de zomer van 44 uit Auschwitz (in een bijzondere functie).

(x) Meegegaan met het evacuatie-transport

(xx) Bevrijd in Blechhammer.

Deze is in Nov. 44 uit Blechhammer ontvlucht.

- i. 1 rep. (x) op 31-8-43 uit Brande (transportsterkte niet opgegeven).
- j. 1 rep. (xx) op 23-3-44 uit de "Börsigwerke" in Breslau-Hundsfeld (transportsterkte niet opgegeven).
- k. 1 rep. op 17-8-43 uit Laurahütte (transportsterkte niet opgegeven).
Deze vertrok 19-12-43 naar Bismarckhütte.
- l. 1 rep. op onbekende datum uit onbekende plaats.
Verdere route eveneens onbekend.

Transport van 23-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 4 rep. op 5-12-42 uit Eichtal met 125 Ned. Van deze 4 zijn er 2 bevrijd in Blechhammer, is er 1 meegegaan met het evacuatie-transport, en 1 op 8-11-44 vertrokken naar Bismarckhütte.
- b. 1 rep. (x) uit Johannsdorf (datum en transportsterkte niet opgegeven).
- c. 1 rep. (x) in Mrt. 44 uit de "Börsigwerke" in Breslau-Hundsfeld (transportsterkte niet opgegeven).
- d. 1 rep. (x) ± Mei 44 uit Ottmuth (transportsterkte niet opgegeven).

Transport van 30-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 2 rep. (x) eind Mrt. 43 uit Seibersdorf met 100 à 120 Ned.
- b. 1 rep. eind Mrt. 43 uit Gleiwitz (transportsterkte niet opgegeven).
Deze is Dec. 44 vertrokken naar Bismarckhütte.

(x) Meegegaan met het evacuatie-transport.
(xx) Bevrijd in Blechhammer.

- c. 1 rep. (xx) op 16-4-44 uit Reigersfeld (transportsterkte niet opgegeven).
- d. 1 rep. (x) op 4-3-44 uit de "Börsigwerke" in Breslau-Hundsfeld (transportsterkte niet opgegeven).
- e. 1 rep. in Apr. 43 uit Johannsdorf (transportsterkte niet opgegeven).
Deze vertrok eind 44 naar Bismarckhütte.
- f. 1 rep. (x) eind 42 uit Gogolin met enige Ned. Deze rep. vertrok begin 43 naar Königshütte (met vele Ned.) en werd in Oct. 43 doorgezonden naar de "Börsigwerke" te Breslau-Hundsfeld.
Hij kwam ± Mrt. 44 vandaar terug in Blechhammer.

Transport van 2-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 5 rep. met 2 transporten (op 23-3-43 en in Apr. 43) uit Gleiwitz, met resp. ruim 160 en 6 à 10 Ned.
Van deze 5 zijn er 2 meegegaan met het evacuatie-transport, is er 1 bevrijd in Blechhammer; en vertrokken er twee in Oct./Nov. 44 naar Bismarckhütte.
- b. 3 rep. in Mei 44 uit Ottmuth met 17 à 18 Ned.
Van deze 3 zijn er 2 meegegaan met het evacuatie-transport, en is er 1 bevrijd in Blechhammer.
- c. 1 rep. (xx) eind Mrt. 43 uit Seibersdorf met ± 80 Ned.

Transport van 6-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 1 rep. (xx) medio Apr. 44 uit St. Annaberg (transportsterkte niet opgegeven).
- b. 1 rep. (x) op 25-5-44 uit Ottmuth met 18 Ned.

(x) Meegegaan met het evacuatie-transport
(xx) Bevrijd in Blechhammer.

Transport van 10-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 1 rep.(x) op 4-12-42 uit Klein Mangersdorf (transportsterkte niet opgegeven).
- b. 1 rep.(x) begin Mrt.44 uit Malapane met 30 Ned.
- c. 1 rep.(xx) zomer '43 uit Seibersdorf met 50 Ned. Deze rep. vertrok voorjaar '44 als schoenmaker naar St. Annaberg; vandaar kwam hij in de zomer van '44 terug in Blechhammer.

Transport van 16-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- 2 rep. in Dec.42 uit Klein Mangersdorf (transportsterkte niet opgegeven).
Eén van hen is meegegaan met het evacuatie-transport, de andere bevrijd in Blechhammer.

Transport van 24-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- 1 rep.(x) op 27-3-43 uit Seibersdorf.

Transport van 30-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- a. 3 rep.(x) in Febr./Mrt.44 uit Malapane (bij het transport van Mrt.44 waren ± 20 Ned.).
- b. 1 rep.(x) in Mrt.43 uit Gleiwitz (transportsterkte niet opgegeven).
- c. 1 rep. (xx) in Mei 43 uit Sackenhoym (transportsterkte niet opgegeven).
- d. 1 rep. (x) ± 25-3-43 uit Seibersdorf met 70 à 80 Ned.

Transport van 8-12-42 uit Westerbork

Aangekomen in Blechhammer:

- 1 rep. in Apr.43 uit Gleiwitz (transportsterkte niet opgegeven), die in Juni 43 naar Gleiwitz terug ging als electricien.

(x) Meegegaan met het evacuatie-transport
(xx) Bevrijd in Blechhammer.

II. Aankomst en verder transport van representanten in het ressort GROSS ROSEN

Transport van 28-8-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

- a. 1 rep. in Juli '43 uit Ottmuth in Gräditz, als "Sanitäter" en als enige Ned. met een transport Oost-Joden.
 Verdere route:
 Dec.43 naar Nimptsch.
 Begin '44 terug naar Gräditz, vervolgens naar Fünfteichen, en vandaar naar Breslau-Hundsfeld.
 Mei '44 naar Auschwitz.(?)
 Meegegaan met het evacuatie-transport.(?)
 Onvolledige en verwarde opgaaf.
- b. 1 rep. op 16-5-43 uit Sakrau in Gräditz met 10 vaklieden.
 Verdere route:
 Faulbrück - Gräditz - Faulbrück.
 Oct.44 naar Reichenbach.
 Mrt.45 op ziekentransport naar Dörnhau, alwaar bevrijd.
 Onvolledige en verwarde opgaaf.
- c. 1 rep. in Mrt.44 uit Blechhammer in Klettendorf als vakarbeider.
 Verdere route:
 Apr.44 naar Langenbielau.
 Juni 44 naar Faulbrück.
 Sept./Oct.44 terug naar Langenbielau (sportschule Reichenbach).
 Aldaar op 8-4-45 bevrijd.
- d. 1 rep. in Juli/Aug.43 uit Mechtal (bij Bobrek) in Masselwitz, als enige Ned. met een transport Fransen en Belgen.
 Verdere route:
 ± eind Aug.43 naar Grünberg met 29 Polen en 1 Belg.
 Mrt.44 naar Kretschamberg bij Kittlitztreben.
 5-2-45 op evacuatie-transport naar Buchenwald.
 10-3-45 naar Theresienstadt, alwaar aangekomen
 5-5-45 en op 8-5-45 bevrijd.

Transport van 31-8-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

- a. 1 rep. in Juni/Juli 43 (waarsch. 26-6-43) uit Fürstengrube in Gräditz met \pm 200 Ned.
Verdere route:
Faulbrück, en vervolgens 15-1-44 naar Ludwigsdorf.
22-7-44 Naar Gross Rosen.
11-12-44 naar Leitmeritz.
21-4-45 naar Theresienstadt.
- b. 1 rep. in Oct. 44 uit onbekende plaats naar de Sportschule in Reichenbach (transportsterkte niet opgegeven).
Verder transport onbekend.
- c. 1 rep. in Aug. 43 uit Fürstengrube in Gräditz met 20 Ned. van het transport van 31-8-42.
Verdere route:
Febr. 44 naar Faulbrück.
Apr. 44 terug naar Gräditz.
Juni 44 terug naar Faulbrück.
Aug. 44 naar Langenbielau (Sportschule Reichenbach); 10-5-45 aldaar bevrijd.

Transport van 4-9-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

- 6 rep. met 2 transporten in Juni/Juli en Aug. 43 uit Fürstengrube in Gräditz (transportsterkte Ned. niet opgegeven).
Verdere route:
- (1) Dec. 43 naar Faulbrück.
Febr. 44 naar Gross Rosen.
Nov. 44 naar Herzbrück.(?)
Mrt. 45 op evacuatie-transport naar Dachau.
- (2) Dec. 43 naar Faulbrück.
Mei 44 terug naar Gräditz.
Aug. 44 naar Sportschule Reichenbach, alwaar 10-5-45 bevrijd.
- (3) 6-12-43 naar Faulbrück (met de helft van de bezetting van Gräditz).
9-12-43 naar Klettendorf (alleen, als vakarbeider).

- 7-10-44 naar Waldenburg, alwaar 7-5-45 bevrijd.
- (4) Begin 44 naar Freiburg, met 30 electriciens, o.w. 5 Ned.
Mrt./Apr.44 naar Waldenburg.
Verder: Gross Rosen - Langenbielau - Dörnau.
- (5) 26-9-43 naar Langenbielau (als enige Ned. met 15 man).
Aug.44 naar Faulbrück.
Oct.44 naar Sportschule Reichenbach, alwaar 9-5-45 bevrijd.
- (6) Dec.43 naar Faulbrück.
Febr.44 terug naar Gräditz, en vervolgens weer naar Faulbrück.
Sept.44 naar Langenbielau (Sportschule), alwaar bevrijd.

Transport van 7-9-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

- a. 1 rep. eind Juni/begin Juli 43 uit St. Annaberg in Gräditz (waarschijnlijk een klein transport; sterkte niet opgegeven).
Verdere route:
Nov.43 naar Faulbrück.
Dec.43 terug naar Gräditz.
26-12-43 naar Freiburg (met 40 electriciens, w.o. 2 Ned.).
9-9-44 naar Waldenburg.
Oct.44 naar Gross Rosen.
30-10-44 naar Langenbielau, alwaar 8-5-45 bevrijd.
- b. 1 rep. in Mrt.44 uit Blechhammer in Klettendorf (met een klein transport; sterkte niet opgegeven).
Verdere route:
Mei 44 naar Faulbrück en vervolgens naar Langenbielau-Reichenbach, alwaar in Mei 45 bevrijd.

Transport van 16-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

- a. 1 rep. op 22-11-42 uit Sakrau in Tränke, met 70 Ned., waarvan 30 uit St. Annaberg.
Heeft in Tränke gewerkt als electricien.

Verdere route:

14-12-43 naar Wisau met 64 Ned.

29-2-44 naar Kittlitztreben, als electricien,
met 2 andere Ned.

10-2-45 aldaar bevrijd.

- b. 1 rep. op 17-1-43 uit Ottmuth in Neukirch met
100 à 120 Ned.

Verdere route:

Oct. 43 naar Görlitz met ± 8 Ned.

15-3-44 naar Kittlitztreben.

9-2-45 op evac.-transport naar Buchenwald.

- c. 1 rep. begin Mrt. 43 uit Johannsdorf in Ludwigs-
dorf (waarschijnlijk een klein transport; sterk-
te niet opgegeven).

Verdere route:

Juli 43 via Faulbrück naar Gräditz.

Mei 44 terug naar Ludwigsdorf.

Aug. 44 naar Faulbrück en kort daarna naar Sport-
schule Reichenbach, alwaar bevrijd.

Transport van 23-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

- a. 2 rep. op 22-11-42 uit Sakrau in Tränke met 70
Ned.

Verdere route:

14-12-43 naar Wisau.

Apr./Mei 44 naar Bunzlau.

Op evacuatie-transport Gross Rosen-Buchenwald-
Dora-Ellrich.

Bevrijd in Bergen Belsen op 15-4-45.

- b. 1 rep. op onbekende datum uit Sakrau in Kletten-
dorf (transportsterkte niet opgegeven).

Zou via Bunzlau en Breslau in Auschwitz zijn te-
rechtgekomen, hetgeen onwaarschijnlijk is.

- c. 1 rep. op 15-1-43 uit Klein Mangersdorf in Neu-
kirch (met 100 à 120 Ned.).

Verdere route:

15-3-43 naar Edmannsdorf.

10-5-44 naar Hirschberg.

20-10-44 naar Warmbrunn.

10-3-45 naar Dörnhau.

25-4-45 naar Ellenburg.(?)

- 1-5-45 terug naar Dörnchau alwaar 8-5-45 bevrijd.
 d. 1 rep. eind Febr. 43 uit Johannsdorf in Kletten-
 dorf met \pm 100 Ned.
 Verdere route:
 Eind Mrt. 43 naar Faulbrück, als enige Ned., met
 15 vakarbeiders naar Gräditz v.v.
 Sept./Oct. 44 naar Sportschule Reichenbach (met
 20 à 30 Ned.). Aldaar 8-5-45 bevrijd.

Transport van 30-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

- a. 2 rep. op 22-11-42 uit Sakrau in Tränke met 70
 Ned.
 Verdere route:
 14-12-43 naar Wisau.
 Maart of Mei 44 naar Bunzlau.
 Op evacuatie-transport via Gross Rosen-Buchen-
 wald-Dora-Ellrich, resp. naar:
 (1) Sachsenhausen, alwaar bevrijd.
 (2) Bergen Belsen, alwaar bevrijd.
 b. 1 rep. in Febr. 43 uit Johannsdorf in Ludwigs -
 dorf met \pm 20 Ned.
 Verdere route:
 Sept. 43 naar Faulbrück, met 10 Ned.
 Dec. 44 naar Reichenbach.
 Febr. 45 naar Habensdorf.
 Mrt. 45 terug naar Reichenbach, alwaar 8-5-45 be-
 vrijd.
 c. 1 rep. eind Febr. 43 uit Ottmuth in Markstädt ,
 met enkele Ned.
 Verdere route:
 in 1944 naar Bunzlau, alwaar 11-2-45 bevrijd.

Transport van 6-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

- 1 rep. in Dec. 42 uit Ottmuth in Peterswaldau
 met 17 Ned. (was timmerman).
 Verdere route:
 \pm Sept. 43 via Faulbrück naar Schweidnitz.
 \pm Sept. 44 naar Gross Rosen (gewerkt in Langen-
 bielau).
 Op evacuatie-transport via Flossenburg naar Da-
 chau, alwaar bevrijd.

Transport van 10-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

- a. 1 rep. op 25-4-43 uit Johannsdorf in Neukirch (transportsterkte niet opgegeven).
Verdere route:
7-3-44 naar Edmannsdorf en vervolgens naar Hirschberg.
Jan. 45 op evacuatie-transport via Edmannsdorf en Reichenau naar Theresienstadt, alwaar bevrijd.
- b. 1 rep. op 22-11-42 uit St. Annaberg in Tränke met 70 Ned.
Verdere route:
14-12-43 naar Wisau.
Mei 44 naar Bunzlau.
Op evacuatie-transport via Buchenwald-Ellrich naar Bergen Belsen.
- c. 1 rep. in Juni 43 uit St. Annaberg in Ludwigsdorf met een onbekend aantal Ned.
Verdere route:
Aug. 44 naar Faulbrück, en vervolgens naar Reichenbach, alwaar op 7-5-45 bevrijd.
- d. 1 rep. op 22-1-43 uit Johannsdorf via Brande in Ludwigsdorf met nog 1 Ned.
Verdere route:
14-2-43 naar Markstädt als enige Ned. (in Markstädt bij aankomst ook geen Ned. aangetroffen; later kwam er 1 binnen, onbekend van waar).
Mrt. 44 naar Fünfteichen met de andere Ned. (in Fünfteichen nog 3 Ned. aangetroffen).
22-1-45 op evacuatie-transport via Gross Rosen-Buchenwald-Bissingen naar Allach/Dachau, alwaar 30-4-45 bevrijd.

Transport van 16-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

- 1 rep. op 22-11-42 met 70 Ned. uit St. Annaberg in Tränke.
Verdere route:
14-12-43 naar Wisau.
Half Apr. 44 naar Bunzlau (met de overlevenden, zijnde 70 man).

10-2-45 op evacuatie-transport via Görlitz - Dora - Ellrich naar Bergen Belsen, alwaar in Apr.45 bevrijd.

Transport van 30-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Gross Rosen:

1 rep. in Juli 43 uit Ottmuth in Gräditz (transportsterkte niet opgegeven).

Verdere route:

Via een ontluizingsinrichting in Breslau naar Klettendorf (waar bij aankomst alleen Polen waren; later kwamen er 6 Ned. bij).

Oct.43 naar Görlitz.

Jan.44 naar Kittlitztreben.

9-2-45 op evacuatie-transport via Görlitz-Bautzen-Reichenbach-Gera-Jena-Buchenwald-Flossenburg-Liebenau (op weg naar Dachau).

In Liebenau op 5-5-45 bevrijd.

III. Aankomst en verder transport van representanten in het ressort AUSCHWITZ (exclusief de kampen Blechhammer en Gleiwitz).

Transport van 28-8-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Auschwitz:

- a. 1 rep. in Mei 44 uit Breslau-Hundsfeld in Auschwitz (transportsterkte niet opgegeven). Deze rep. zou met de gehele kampbezetting van Hundsfeld in Auschwitz zijn gekomen (bedoelt misschien Blechhammer). Verder zou hij in Oct.44 op transport zijn gesteld naar Beieren (misschien is bedoeld het evacuatie-transport in Jan.45; hij zou nl. in de gevangenis te Ratibor, Polen, hebben overnacht en moet dus wel in de buurt van Auschwitz zijn geweest).
Bevrijd in Waldenburg 8-5-45.
Onvolledige en verwarde opgaf.

Transport van 14-9-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Auschwitz:

- 1 rep. op 1-11-43 uit Schöppenitz in Birkenau (transportsterkte niet opgegeven).
Verdere route:
Eind Nov.43 naar Warschau.
Juli/Aug.43 naar Dachau.

Transport van 2-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Auschwitz:

- 2 rep. op 1-11-43 uit Schöppenitz in Birkenau, met 12 overlevenden van het transport van 2-10-42. Beide rep., waarvan er 1 in Dec.43 nog eerst is overgebracht naar Jawischowitz, zijn meegegaan met het evacuatie-transport.

Transport van 5-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Auschwitz:

- 4 rep. ± medio Oct.44 uit Blechhammer in Bismarckhütte met 80 à 100 Ned.

Alle 4 zijn in Dec.44 overgebracht naar Monowitz, waar zij ± 27 Jan.45 werden bevrijd.

Transport van 16-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Auschwitz:

- a. 1 rep. op onbekende datum nà 1-4-44 uit Blechhammer in Bismarckhütte (transportsterkte niet opgegeven).
Op onbekende datum overgebracht naar Monowitz, alwaar 27-1-45 bevrijd.
- b. 1 rep. in 44 uit St. Annaberg in Birkenau (juiste datum en transportsterkte niet opgegeven).
Is meegegaan met het evacuatie-transport.
- c. 1 rep. in het najaar 43 uit Bobrek in Auschwitz (transportsterkte niet opgegeven).
Werd in de zomer 44 overgebracht naar Blechhammer, waar hij op 8-11-44 is ontvlucht.
- d. 1 rep. op 8-11-44 uit Blechhammer in Bismarckhütte met 70 à 80 Ned.
Werd van Bismarckhütte uit als lasser tewerkgesteld in Königshütte (dagelijks heen en weer).
Is meegegaan met het evacuatie-transport via Gleiwitz.
- e. 1 rep. op 20-12-43 uit Blechhammer in Bismarckhütte (transportsterkte niet opgegeven).
Werd in de zomer van 44 overgebracht naar Jawischowitz en vandaar op 17-12-44 naar Adorf.
Is meegegaan met het evacuatie-transport.

Transport van 23-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Auschwitz:

- a. 1 rep. op onbekende datum uit Bunzlau via Breslau in Auschwitz (transportsterkte niet opgegeven).
Het is onwaarschijnlijk, dat de melding juist is (zie de overeenkomstige opmerking in Staat II op blz.31).
- b. 1 rep. in Oct.43 uit Liegnitz in Auschwitz, met nog 1 andere Ned.
Was met andere Nederlanders in Juni 43 gevlucht uit Neukirch, werd de volgende dag gearresteerd

in Bunzlau, en na 2 dagen gebracht naar Liegnitz.

Via Breslau werd hij naar Auschwitz gezonden. Is meegegaan met het evacuatie-transport.

- c. 1 rep. op 8-11-44 uit Blechhammer in Bismarckhütte (transportsterkte Ned. niet opgegeven). Is meegegaan met het evacuatie-transport via Gleiwitz.
- d. 1 rep. medio 44 uit Ludwigsdorf naar Birkenau (transportsterkte niet opgegeven). Kwam met een ziekentransport in Birkenau, doch overleefde de selectie. Werd begin Oct. 44 overgebracht naar Landsberg (Lager Kaufering, buitencommando van Dachau).

Transport van 30-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Auschwitz:

- a. 1 rep. in Dec. 44 uit Blechhammer in Bismarckhütte (transportsterkte niet opgegeven). Is meegegaan met het evacuatie-transport.
- b. 1 rep. in Nov. 44 uit Blechhammer in Bismarckhütte (transportsterkte Ned. niet opgegeven). Werd begin Jan. 45 overgebracht naar Monowitz en aldaar 27-1-45 bevrijd.
- c. 1 rep. begin Jan. 43 uit Blechhammer in Königshütte met vele Ned. Werd van Königshütte uit tewerkgesteld in Bismarckhütte. Ging ± Oct. 43 naar de "Börsigwerke" te Breslau-Hundsfeld en vandaar ± Mrt. 44 terug naar Blechhammer. Is meegegaan met het evacuatie-transport.

Transport van 2-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Auschwitz:

- a. 1 rep. in Oct. 44 uit Blechhammer in Bismarckhütte (transportsterkte Ned. niet opgegeven). Werd 2-1-45 overgebracht naar Monowitz en aldaar op 27-1-45 bevrijd.
- b. 1 rep. begin Nov. 44 uit Blechhammer naar Bismarckhütte (transportsterkte Ned. niet opgegeven). Werd 4-1-45 overgebracht naar Monowitz.

Is op evacuatie-transport gesteld, en onderweg
gevlucht.

Op 27-1-45 door de Russen bevrijd.

Transport van 8-12-42 uit Westerbork

Aangekomen in het ressort Auschwitz:

1 rep. op 11-12-42 uit Westerbork in Birkenau
met de arbeidsgeschikte mannen van zijn trans-
port, die niet in Cosel waren uitgestapt.
Werd als musicus in een orkest geplaatst en ver-
keerde daardoor in een bevoorrechte positie .
Op 26-10-44 overgebracht naar Oranienburg, enz.
In de omgeving van Theresienstadt bevrijd op
7-5-45.

IV. Aankomst en vertrek van representanten in en uit GLEIWITZ (exclusief zij, die alleen op het evacuatie-transport Gleiwitz hebben aangedaan).

Transport van 5-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in Gleiwitz:

1 rep. in Nov. 42 uit St. Annaberg (transport - sterkte niet opgegeven).

Werd Mrt./Apr. 43 overgebracht naar Blechhammer.

Transport van 30-10-42 uit Westerbork

Aangekomen in Gleiwitz:

1 rep. op 17-11-42 uit St. Annaberg met 150 Ned. Werd in Mrt. 43 met de gehele kampbezetting van Gleiwitz, behoudens uitzonderingen, overgebracht naar Blechhammer.

Transport van 2-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in Gleiwitz:

7 rep. omstreeks medio Oct. 42 uit St. Annaberg (transportsterkte verschillend opgegeven, variërend van \pm 200 tot 250 Ned.).

Verder lot:

- (1) 23-3-43 naar Blechhammer met 163 à 164 man (20 man bleven in Gleiwitz achter).
- (2) April 43 naar Blechhammer.
- (3) Is bij de overbrenging van de bezetting van het kamp naar Blechhammer in Mrt./Apr. 43 met \pm 30 Ned. in Gleiwitz achtergebleven. Bij de evacuatie op 18-1-45 zich schuil houden en in Gleiwitz bevrijd.
- (4) \pm Apr. 43 met \pm 200 man naar Blechhammer (in Gleiwitz bleven de \pm 20 beste vakarbeiders achter).
- (5) Apr. 43, bij de overbrenging van het kamp naar Blechhammer, met 33 man in Gleiwitz achtergebleven. Meegegaan met het evacuatie-transport.
- (6) Apr. 43 naar Blechhammer.
- (7) 23-3-43 naar Blechhammer (30 man bleven in Gleiwitz achter).

Transport van 30-11-42 uit Westerbork

Aangekomen in Gleiwitz:

1 rep. op + 12-12-42 uit Sakrau als electricien,
met 24 Ned.

Mrt. 43 meegegaan naar Blechhammer (30 man ble-
ven in Gleiwitz achter).

Transport van 8-12-42 uit Westerbork

Aangekomen in Gleiwitz:

1 rep. op 12-12-42 uit Sakrau (transportsterk-
te Ned. niet opgegeven).

Bleef bij de overbrenging van het kamp naar
Blechhammer in Gleiwitz (met precies 32 Ned.).

Is meegegaan met het evacuatie-transport.

Naar deze overzichten wordt in het vervolg
verwezen met de aanduiding: "Staat I" (II, III of IV)

11. De afzonderlijke transporten

Transport van 28-8-1942.

De lotgevallen van dit transport zijn zeer onoverzichtelijk door de verspreiding van de gedeporteerden over verschillende kampen, vele dislocaties en verwarrende, weinig houvast biedende verklaringen van representanten.

Bovendien hebben van de 11 representanten er 8 een uitzonderlijke route gevolgd als "Sanitäter" of als vakarbeider, soms alleen, soms met kleine groepjes, soms als enige of één der weinige Nederlanders onder een transport buitenlanders (Staten I en II).

Uit de vaak tegenstrijdige verklaringen treedt echter naar voren, dat met uitzondering van de evenbedoelde individuele personen of groepjes, die een afwijkende route zijn gegaan, uiterlijk omstreeks eind April 1943 de toen overlevenden van het transport in Blechhammer moeten zijn aangekomen.

Deze stelling vindt, met inachtneming tevens van het betrekkelijk geringe aantal (35), dat in Blechhammer is aangetroffen, een (indirecte) bevestiging in het gerapporteerde grote aantal overlijdensgevallen vóór genoemde datum, voornamelijk in Spyt-kowice en Iazy, welke kampen begin 1943 zijn opgeheven.

Zij, die nog na die datum naar Blechhammer zijn overgebracht uit Laurahütte (14-8-43) en uit Reigersfeld (16-4-44), behoren tot de genoemde uitzonderingen en kunnen worden geacht bij name bekend te zijn.

Hoe kleiner namelijk de overblijvende, langs afzonderlijke routes gedirigeerde groepjes waren, hoe groter de kans werd, dat zij, die daarvan deel uitmaakten, door lotgenoten werden opgemerkt, zodat hun namen allicht in verklaringen van representanten worden teruggevonden.

Dit geldt uiteraard a fortiori voor de individueel (als "Sanitäter" of als vakarbeider) tewerkgestelde personen.

In het ressort Gross Rosen zijn vóór de grote evacuatie slechts enkele gedeporteerden van het transport van 28-8-1942 in bijzondere functies te-

rechtgekomen (zie Staat II). Hun namen en lotgeval-
len zijn bekend.

Als algemene conclusie ware dus voor dit trans-
port te stellen, dat zij, die niet in Blechhammer
zijn aangetroffen en van wier bestaan in andere kamp-
pen na 30 April 1943 niet is gebleken, moeten wor-
den geacht uiterlijk op die datum te zijn overleden.

De plaats van hun overlijden kan niet nauwkeuri-
ger worden aangeduid dan als: "één der dwangarbeids-
kampen in Silezië (Polen)".

Zij, die in Blechhammer zijn gesignaleerd, doch
van wie verder niets bekend is, vallen onder een
algemene conclusie, die aan het eind van dit hoofd-
stuk, na de bespreking van de afzonderlijke trans-
porten, is geformuleerd (zie paragraaf 12, blz. 56).

Transport van 31-8-1942.

De lotgevallen van dit transport zijn gemakkelij-
ker te overzien dan die van het voorgaande, doordat
het vrijwel in zijn geheel via het doorgangskamp Nie-
derkirch naar Fürstengrube is gegaan (aankomst al-
daar omstreeks 10-9-1942) en vervolgens, in Juli/
Augustus 1943, de overlevenden zijn overgebracht
naar Gräditz (ressort Gross Rosen).

Slechts enkele vaklieden en een "Sanitäter" zijn
een afzonderlijke route gegaan en in Blechhammer te-
rechtgekomen (zie Staten I en II).

Fürstengrube was tot omstreeks Mei 1943 een uiter-
mate slecht kamp, waar zeer velen zijn overleden.
Na Mei 1943 zijn de toestanden er aanmerkelijk ver-
beterd.

Het aantal doden in Fürstengrube (in de periode
dus van September 1942 - Mei 1943) wordt door de
overlevenden verschillend geschat.

Zeker is, dat het meer dan de helft van het trans-
port heeft bedragen.

Ten hoogste zullen 100 overlevenden naar Gräditz
zijn overgebracht.

Hiervan is het grootste deel overleden tijdens de
typhusepidemie, die eind 1943/begin 1944 (het tijd-
stip wordt verschillend opgegeven) in Gräditz is uit-

gebroken.

Uit de getuige-verklaringen is tot dusver het tijdstip van overlijden in Fürstengrube of Gräditz van ongeveer 50 man individueel kunnen worden vastgesteld.

In weerwil van de overzichtelijkheid van de gang van het transport, blijft dus ten aanzien van plaats en datum van overlijden van de meeste vermisten grote onzekerheid bestaan, uiteraard vooral ook, doordat niet nominatief is vast te stellen, wie naar Gräditz zijn vertrokken en dus ook niet, wie in laatstgenoemde plaats dan wel in Fürstengrube zijn overleden.

Enig houvast biedt slechts de verklaring van representanten, dat eind 1943/begin 1944 de overlevenden van Gräditz naar Faulbrück zijn gegaan.

Ten slotte zijn deze overlevenden voor het merendeel in Langenbielau/Reichenbach terechtgekomen en aldaar in Mei 1945 bevrijd of eerder op ziekentransport gesteld naar Dörnhau of Dachau.

Een uitzondering vormt wederom een klein groepje, dat (waarschijnlijk in Januari 1944) naar Ludwigsdorf is gegaan en vandaar in het najaar 1944 grotendeels via Gross Rosen naar Leitmeritz en Theresienstadt. Ook van dit groepje schijnen echter weer enkelen in Langenbielau te zijn terechtgekomen.

Er zit niet anders op dan met behulp van vorenstaande fragmentarische gegevens een conclusie te formuleren.

Daarbij ware er van uit te gaan, dat eind 1943/begin 1944, toen het grootste deel der overlevenden werd overgebracht van Gräditz naar Faulbrück, de overblijvende groep voldoende overzichtelijk was om te mogen aannemen, dat in getuige-verklaringen de namen van hen, die van deze groep deel hebben uitgemaakt, worden genoemd.

Rekent men, dat de typhus-epidemie in het eerste kwartaal van 1944 wel zal zijn uitgewoed, dan moet de conclusie luiden, dat zij, wier overlijden niet individueel kan worden vastgesteld, moeten worden geacht te zijn overleden uiterlijk eind Maart 1944, hetzij in Fürstengrube, hetzij in een der arbeids -

kampen in het ressort Gross Rosen (Silezië; Polen).

Transport van 4-9-1942.

Dit transport heeft nagenoeg dezelfde route gevolgd als dat van 31-8-1942, met dit verschil, dat het via het doorgangskamp St. Annaberg en via Anhalt naar Fürstengrube is gegaan (aankomst aldaar November/December 1942) en dat de overlevenden, die in Augustus 1943 naar Gräditz zijn gebracht, binnen het ressort Gross Rosen aan nog meer dislocaties onderhevig zijn geweest dan de gedeporteerden van eerstgenoemd transport.

Zo zijn sommige groepen enige malen heen en weer geweest tussen Gräditz en Faulbrück en andere via Klettendorf naar Waldenburg of via Gross Rosen naar een der andere buitencommando's binnen het ressort getransporteerd.

De meeste overlevenden zijn tenslotte terechtgekomen in Langenbielau/Reichenbach.

Van ruim 50 man is het overlijden in Fürstengrube of Gräditz individueel kunnen worden vastgesteld.

Voor het onderhavige transport gelden overigens dezelfde moeilijkheden als voor het voorgaande.

Daar voorts ook voor dit transport het einde van de typhus-epidemie in Gräditz moet worden aangemerkt als het tijdstip, waarop de overlevenden een vrij volledig overzicht van het restant van hun transport kunnen hebben gehad, en dus mag worden aangenomen, dat de namen der toen nog in leven zijnden uit de getuige-verklaringen tevoorschijn zijn gekomen, geldt hier dezelfde conclusie als voor het transport van 31-8-1942.

Transport van 7-9-1942.

Het gehele transport ging van Cosel terstond naar Niederkirch en vandaar begin October 1942 naar Seibersdorf, met uitzondering van ± 20 man, die in Niederkirch achterbleven.

Seibersdorf was een zeer slecht kamp, waar vele doden zijn gevallen.

In Niederkirch is niemand overleden.

Behalve enkelingen, die met een ziekentransport of in een bijzondere functie zijn meegegaan met andere transporten, zijn allen verder gevoerd Blechhammer (van Seibersdorf rechtstreeks en van Niederkirch uit via Eichtal).

Alle groepen kwamen uiterlijk in de loop van Maart 1943 in Blechhammer aan (zie Staat I).

Van de bovenbedoelde enkelingen zijn er 2 afgevoerd naar het ressort Gross Rosen (zie Staat II).

De conclusie voor dit transport is dus vrij gemakkelijk te trekken.

Zij luidt, dat allen, die niet zijn aangetroffen in Blechhammer en van wie verder geen individuele gegevens bekend zijn, moeten worden geacht te zijn overleden uiterlijk eind Maart 1943 in of in de omgeving van Seibersdorf (Opper-Silezië; Polen).

Voor de in Blechhammer gesignaleerden geldt de hierna te formuleren algemene conclusie, waarop hierboven bij de bespreking van het transport van 28-8-1942 is bedoeld.

Transport van 11-9-1942.

Dit transport is, met uitzondering wederom van enkelingen en van een ziekentransport, dat naar Sakrau (aanvankelijk doorgangskamp, sedert ± Januari 1943 "Erholungslager") is gedirigeerd, precies dezelfde weg gegaan als het voorgaande. De overlevenden zijn ook op dezelfde tijden in Blechhammer aangekomen (zie Staat I).

Alleen is, voor zover bekend, niemand terechtgekomen in het ressort Gross Rosen.

Voor dit transport gelden derhalve precies dezelfde opmerkingen en conclusies als voor het transport van 7-9-1942.

Transport van 14-9-1942.

Dit transport werd van Cosel uit in zijn geheel overgebracht naar het doorgangskamp Gogolin.

Hier vielen geen doden.

Wel werden ± 50 zieken met onbekende bestemming weggevoerd. Of deze zieken allen waren van het trans-

port van 14-9-1942 is niet met zekerheid bekend.

Op 1 of 2 October 1942 ging het overgebleven gedeelte van het transport, met uitzondering van 2 met name bekende "Sanitäter" en 1 persoon, die een afzonderlijke route heeft gevolgd, in zijn geheel naar Johannsdorf.

Dit was een "goed" kamp, waar niet behoefte te worden gewerkt.

Er is niemand overleden en ook niemand op ziekentransport gesteld.

Op 21 of 23 October 1942 werden allen, behalve enkele vakarbeiders, die achterbleven, op transport gesteld naar Blechhammer (zie Staat I).

Inderdaad zijn van dit transport 88 man in Blechhammer aangetroffen (van de ± 120 man, die in Cosel zijn uitgestapt).

Zij die niet tot die 88 man hebben behoord en van wie ook overigens niets bekend is, moeten derhalve van Gogolin uit op ziekentransport zijn gesteld.

Voor hen geldt dus de conclusie, geformuleerd sub 9 op blz.19 hiervóór.

Uit het vorenstaande volgt, dat, behalve de nader te stellen algemene Blechhammer-conclusie (zie boven bij het transport van 28-8-1942), voor het onderhavige transport geen verdere conclusies behoeven te worden getrokken.

Transport van 2-10-1942.

Het gehele in Cosel uitgestapte contingent ging naar Gogolin en vandaar, behoudens met name bekende enkelingen, die uit hoofde van een speciale functie ("Judenältester" of "Kolonnenführer") een bijzondere route hebben gevolgd, op 9 October 1942 naar Schöppenitz.

Dit was een waar dodenkamp, waar het gehele transport, behalve enkele vakarbeiders, die eerder zijn weggevoerd, en 15 man, die het verblijf aldaar hebben overleefd (allen bij name bekend) in de periode van 9 October 1942 tot de datum van vertrek (31 October 1943) is omgekomen.

De 15 overlevenden werden op laatstgenoemde datum afgevoerd naar Birkenau, waar zij op 1 November 1943 aankwamen (zie Staat III).

Hier had in Januari 1944 een selectie plaats, welke slechts 2 man van het transport hebben overleefd (namen bekend).

Van genoemde 15 overlevenden kan dus de overlijdensdatum individueel worden vastgesteld.

Voor alle andere tot het transport behoord hebbende mannen van 15 - 50 jaar geldt op grond van het vorenstaande, wederom behoudens individuele vaststelling van het tijdstip van overlijden, de conclusie, dat zij zijn overleden uiterlijk eind October 1943 in of in de omgeving van Schöppenitz (Opper-Silezië; Polen).

Transport van 5-10-1942.

Van Cosel uit ging ongeveer de helft van het uitgestapte contingent (totaal ± 550 man) naar het doorgangskamp St. Annaberg en de andere helft naar het doorgangskamp Sakrau.

Vervolgens werd het grootste deel nog in October 1942 doorgezonden naar Blechhammer (Staat I).

Kleinere transporten gingen, eveneens in October 1942, naar Gleiwitz en naar Laurahütte (Staten I en IV).

Ook van deze transporten zijn later de overlevenden, althans voor het merendeel, overgebracht naar Blechhammer (uit Gleiwitz in April 1943 en uit Laurahütte in Augustus 1943).

Daar behoudens berichten omtrent individuele personen niet bekend is, wie rechtstreeks naar Blechhammer zijn afgevoerd en wie via Gleiwitz of Laurahütte zijn gegaan, kan ten aanzien van die vermisten, die niet in Blechhammer zijn aangetroffen, slechts worden vastgesteld, dat zij moeten zijn overleden uiterlijk eind Augustus 1943 in arbeidskampen in Opper-Silezië; Polen.

In Blechhammer zijn 236 man teruggevonden.

Van hen zijn later (in October 1944) een aantal doorgezonden naar Bismarckhütte, waarvan vervolgens

de overlevenden eind 1944/begin 1945 verder zijn gevoerd naar Monowitz (zie Staat III).

Evenals voor de Blechhammer-gevallen (zie hier-voor bij het transport van 28-8-1942) zal voor de naar Bismarckhütte/Monowitz afgevoerden een algemene conclusie worden gesteld aan het slot van deze nota.

Van het transport van 5-10-1942 zijn nog enkelingen aangetroffen in verspreid liggende kampen (Bobrek, Malapane en één in het ressort Gross Rosen). Dit zijn echter op zichzelf staande gevallen, die als zodanig dienen te worden behandeld.

Transport van 16-10-1942.

Ook dit grote transport (\approx 570 man in Cosel uitgestapt) is van Cosel uit voor ongeveer de helft naar St. Annaberg gebracht en voor de andere helft naar Sakrau.

Vervolgens werd nog in October 1942 verreweg het grootste deel van het transport verdeeld over de kampen Bobrek en Malapane.

Een kleiner transport (totaal 70 man, waarvan 40 uit Sakrau en 30 uit St. Annaberg, echter niet allen van het onderhavige transport; doch gedeeltelijk van de transporten van 23 en 30-10-1942 en van 16-11-1942) ging \pm 22-11-42 naar het ressort Gross Rosen (Tränke en later naar Wisau en Bunzlau; zie Staat II).

Dank zij uitvoerige gegevens, verstrekt door intelligente repatrianten, zijn van dit laatste transport nagenoeg alle namen en ook hun (vermoedelijke) sterfdata bekend.

Nog kleinere groepjes en enkelingen in bijzondere functies hebben een uitzonderlijke route gevolgd (via Reigersfeld, Anthoniehütte, Breslau-Hundsfeld, Laurahütte of Königshütte-Johannsdorf-Ludwigsdorf-Brande naar Blechhammer, dan wel via Ottmuth-Neukirch of Königshütte-Johannsdorf-Ludwigsdorf naar het ressort Gross Rosen), doch dit zijn op zichzelf staande gevallen, die als zodanig moeten worden behandeld.

Hoofdzaak is dus het stellen van een algemene conclusie voor hen, die naar Bobrek en Malapane zijn

afgevoerd.

Ook van deze kampen bestaan vrij uitvoerige gegevens, waaruit het individuele lot van talrijke personen kan worden vastgesteld.

Velen zijn in de genoemde kampen overleden of op ziekentransport gesteld.

De overlevenden zijn omstreeks 23 Maart 1944, toen de kampen Bobrek en Malapane werden opgeheven, overgebracht naar Blechhammer (zie Staat I).

In totaal zijn 129 man in Blechhammer aangetroffen.

Voor hen, die niet in Blechhammer zijn gesignaleerd en van wie ook overigens niets bekend is, kan dus slechts de conclusie worden getrokken, dat zij moeten zijn overleden uiterlijk eind Maart 1944, terwijl met het oog op mogelijke onbekende dislocaties als plaats van overlijden ware aan te merken: één der arbeidskampen in Silezië (Polen).

Na Blechhammer zijn nog groepen afgevoerd naar Bismarckhütte/Monowitz.

Voor hen en voor de in Blechhammer aangetroffenen, omtrent wie verder geen individuele gegevens bekend zijn, gelden de reeds gereleveerde algemene conclusies in de paragrafen 12 en 13 van dit hoofdstuk.

Transport van 23-10-1942.

Het gehele in Cosel uitgestapte contingent ging eerst naar St. Annaberg.

Vandaar vertrok een klein gedeelte op 1-11-1942 naar Niederkirch en vervolgens begin December 1942 via Ottmuth en Eichtal naar Blechhammer.

Fabrieksarbeiders bleven in Ottmuth achter en kwamen eerst veel later (vermoedelijk Mei 1944) in Blechhammer. Voor deze groep geldt een uitzonderingsconclusie, die hierna is aangegeven bij de bespreking van het transport van 2-11-1942 (zie aldaar).

Een groter gedeelte ging begin November 1942 naar Sakrau en werd vandaar in verschillende richtingen gedirigeerd.

Een groep, waarover reeds is gesproken bij het transport van 16-10-1942, vertrok op ± 22 November

1942 naar het ressort Gross Rosen (Tränke e.v.; namen en verdere lotgevallen bekend).

Een andere groep werd in de laatste helft van November 1942 naar Klein Mangersdorf overgebracht en vandaar in Januari 1943 naar Neukirch.

Voorts is er ± 20-11-1942 nog een groep gegaan naar Königshütte en vandaar in Januari 1943 naar Johannsdorf.

Van Neukirch en Johannsdorf vertrokken later weer verschillende contingenten naar kampen in het ressort Gross Rosen.

Enkelingen zijn gevlucht en weer gepakt of hebben als vakarbeider een uitzonderlijke route gevolgd. Een drietal kwam in Auschwitz terecht en 4 man in Bismarckhütte.

Het geheel is uitermate onoverzichtelijk (zie overigens de Staten I, II en III).

Een lichtpunt is het vrij grote aantal individuele vaststellingen en het feit, dat 53 man in Blechhammer zijn aangetroffen (grotendeels de groep van Eichtal).

Voor hen, van wie individueel niets bekend is, kan slechts de conclusie worden getrokken, dat zij moeten zijn overleden uiterlijk eind Maart 1944, zijnde dit het tijdstip, waarop de bezettingen van nagenoeg alle "Zwangarbeitslager" in Blechhammer waren samengetrokken en waarop kan worden gesproken van een meer overzichtelijke situatie in het ressort Gross Rosen.

Plaats van overlijden: een der arbeidskampen in Silezië (Polen).

Voor de Blechhammer-gevallen en voor hen, die in Bismarckhütte zijn terechtgekomen, gelden uiteraard de algemene conclusies in de paragrafen 12 en 13 van dit hoofdstuk.

Transport van 30-10-1942.

Ook dit is een weinig overzichtelijk transport. Van Cosel uit gingen allen naar St. Annaberg en vandaar hetzij begin November 1942 naar Sakrau, hetzij medio November 1942 naar Gleiwitz, dan wel in

Januari 1943 naar Niederkirch.

In Sakrau hadden ongeveer dezelfde uitsplitsingen plaats als bij het transport van 23-10-1942.

Voor de groep, die ± 22-11-1942 werd afgevoerd naar Gross Rosen (Tränke e.v.) zie hierboven bij het transport van 16-10-1942 (namen en lotgevallen bekend; zie ook Staat II).

Voorts ging half November een transport naar Königshütte en in Januari 1943 via Johannsdorf naar het ressort Gross Rosen (enkelen terechtgekomen in Blechhammer).

Een ander gedeelte vertrok eind 1942 via Gogolin naar Blechhammer.

De groep, die naar Niederkirch is gegaan, kwam omstreeks Februari 1943 in Seibersdorf terecht en in Maart 1943 in Blechhammer (uitgezonderd enkelen, die naar Ottmuth gingen en vermoedelijk eerst in Mei 1944 Blechhammer bereikten, en enkele anderen, die werden overgebracht naar Bunzlau, ressort Gross Rosen).

Ook de Gleiwitz-groep (die overigens grotendeels bestond uit gedeporteerden van het transport van 2-11-1942; zie aldaar) werd eind Maart 1943, op enkelen na, doorgezonden naar Blechhammer.

Uit Blechhammer werden ten slotte ook van het overhavige transport sommigen afgevoerd naar Bismarckhütte.

Overigens wordt verwezen naar de Staten I t/m IV.

Voor dit transport gelden verder geheel dezelfde algemene opmerkingen en conclusies als voor het transport van 23-10-1942.

Transport van 2-11-1942.

Van Cosel uit gingen allen eerst naar St. Annaberg. Vandaar vertrok het grootste deel ± medio November 1942 naar Gleiwitz.

Van hen, die met dit Gleiwitz-transport zijn meegegaan, is een groot aantal bij name bekend.

Het merendeel werd eind Maart 1943 doorgezonden naar Blechhammer. In Gleiwitz bleven ± 30 man achter, wier namen en lotgevallen kunnen worden achter-

haald.

Een andere groep ging half November 1942 via Oderberg naar Seibersdorf. De overlevenden kwamen eind Maart 1943 ook in Blechhammer.

Enkele vaklieden gingen resp. via Niederkirch of Gogolin naar Ottmuth. Deze bereikten Blechhammer eerst in Mei 1944.

Dit zijn afzonderlijke groepen geweest, waarvan mag worden aangenomen, dat zij, die daarvan deel hebben uitgemaakt, bij name bekend zijn.

In het algemeen geldt dat degenen, die in Ottmuth (Batafabrieken) zijn aangetroffen en naderhand in geen ander kamp meer zijn teruggevonden, kunnen worden geacht te zijn overleden uiterlijk eind April 1944 (uitzonderingsconclusie; zie ook bij het transport van 23-10-1942). Ottmuth was namelijk geen slecht kamp, waar de tewerkgestelden vrij ruime levenskansen hadden.

Daar de betrokkenen nog in April 1944 naar andere kampen zijn afgevoerd (zie bij het transport van 6-11-1942) ware als plaats van overlijden te vermelden: een der arbeidskampen in Silezië (Polen).

Alle anderen, voor zover niet gesignaleerd in Blechhammer, moeten, behoudens ook overigens individuele vaststellingen, zijn overleden uiterlijk eind Maart 1943 in een der arbeidskampen in Opper Silezië (Polen).

Van Blechhammer uit zijn ook van dit transport enkelen terechtgekomen in Bismarckhütte en later in Monowitz.

Voor het overige wordt verwezen naar de algemene conclusies betreffende de Blechhammer- en de Bismarckhütte/Monowitz-gevallen in de paragrafen 12 en 13 van dit hoofdstuk.

Transport van 6-11-1942.

Het gehele transport is van Cosel rechtstreeks gegaan naar Ottmuth.

Voor zover de betrokkenen later niet in andere kampen zijn aangetroffen, geldt de uitzonderingsconclusie, vermeld bij het transport van 2-11-1942.

Naar uit de verklaringen van de weinige (slechts 3) gerepatrieerden bekend is, zijn echter uit Ottmuth verschillende transporten vertrokken, o.m. op 15-4-1943 naar Neukirch en nog omstreeks April 1944 enkele transporten met onbekende bestemming.

Van Neukirch uit is een groep via St. Annaberg in het laatst van Maart 1944 aangekomen in Blechhammer.

Ook zijn sommigen als vakarbeiders afgevoerd naar het ressort Gross Rosen.

De in Mei 1944 nog in Ottmuth aanwezige 18 Nederlanders (met name bekend) zijn ± 25 Mei 1944 afgevoerd naar Blechhammer.

Er zijn derhalve ook wat dit transport betreft vele duistere punten.

Voor dit transport kan slechts als algemene conclusie worden gesteld, dat zij, die niet vallen onder de uitzonderingsconclusie voor Ottmuth en niet in Blechhammer zijn aangetroffen, moeten worden geacht te zijn overleden uiterlijk eind Maart 1944 (einde van de samentrekking der arbeidskampen in Blechhammer).

Als plaats van overlijden ware te vermelden: één der arbeidskampen in Silezië (Polen).

Voor de Blechhammer-gevallen geldt voorts de algemene conclusie in paragraaf 12 van dit hoofdstuk.

Transport van 10-11-1942.

Het in Cosel uitgestapte contingent ging in zijn geheel naar St. Annaberg.

Vandaar uit is elk van de 9 repatrianten een verschillende route gegaan, telkens met groepen van andere transporten.

Uit de verklaringen valt af te leiden, dat sommige dezer groepen via Klein Mangersdorf en/of Sakrau, Malapane en Seibersdorf zijn terechtgekomen in Blechhammer, andere rechtstreeks dan wel via Johansdorf, Ludwigsdorf of Gogolin zijn afgevoerd naar het ressort Gross Rosen.

Er valt ook voor dit transport geen andere conclusie te trekken dan dat zij, die niet in Blechhammer of elders zijn aangetroffen, moeten worden

geacht te zijn overleden uiterlijk eind Maart 1944 (tijdstip der beëindiging van de samentrekking van de bezettingen der "Zwangarbeitslager" in Blechhammer en begin van een meer overzichtelijke situatie in het ressort Gross Rosen).

De plaats van overlijden is: één der arbeidskampen in Silezië (Polen).

Voor de Blechhammer-gevallen geldt de algemene conclusie in paragraaf 12 van dit hoofdstuk.

Transport van 16-11-1942.

Van dit transport, waarvan ± 100 man in Cosel zijn uitgestapt, zijn er slechts 3 overlevenden.

Allen gingen eerst naar St. Annaberg.

Vandaar ging een groep op ± 22-11-1942 naar het ressort Gross Rosen (Tränke e.v.).

Hun namen en lotgevallen zijn bekend.

Ter zake wordt verwezen naar de bespreking van het transport van 16-10-1942 hiervoor.

Van St. Annaberg zijn, blijkens de verklaringen, verschillende groepen met onbekende bestemming afgevoerd.

Een belangrijk deel ging eind November 1942 naar Klein Mangersdorf en vandaar eind December 1942 naar Blechhammer.

Daar de gegevens te summier zijn, kan geen andere conclusie worden getroffen, dan dat zij, die niet in Blechhammer of elders zijn aangetroffen, uiterlijk eind Maart 1944 moeten worden geacht te zijn overleden (tijdstip der beëindiging van de samentrekking van de bezettingen der "Zwangarbeitslager" in Blechhammer).

Plaats van overlijden: een der arbeidskampen in Silezië (Polen).

Voor het overige geldt uiteraard de algemene Blechhammer-conclusie in paragraaf 12 van dit hoofdstuk.

Transport van 24-11-1942.

De enige overlevende vertelt, dat het gehele contingent (hij schat 150 man, maar het kunnen er niet

veel meer dan 70 zijn geweest) van Cosel uit naar St. Annaberg is gebracht en 3 dagen later naar Sakrau.

Hijzelf ging op 14-1-1943 naar Seibersdorf en eind Maart 1943 naar Blechhammer.

Uiteraard zijn deze gegevens te summier om er een conclusie op te baseren, vooral omdat tot dusver slechts 3 mannen in Blechhammer zijn teruggevonden.

Anderen zijn aangetroffen in Malapane en in Ludwigsdorf.

Ook voor dit transport zijn dus geen andere conclusies mogelijk dan die vermeld bij de transporten van 10 en 16-11-1942 hiervóór.

Transport van 30-11-1942. (Kattenburg-Hollandia-transport)

Voor het gedeelte, dat rechtstreeks is doorge-reisd naar Auschwitz, wordt verwezen naar hetgeen is vermeld in de par. 3 en 4 hiervóór. (blz.8-10).

De namen van de betrokkenen zijn bekend, daar deze op de transportlijst in een afzonderlijke groep "Häftlinge" zijn afgesplitst.

Het in Cosel uitgestapte contingent ging eerst naar Sakrau.

Hier zijn verschillende transporten samengesteld, die hetzij via Klein Mangersdorf en Malapane, Seibersdorf of Sackenhoy in Blechhammer zijn terechtgekomen (aankomst laatste transport Maart 1944), of via Spytkowice-Lazy en Ottmuth in het ressort Gross Rosen (Gräditz; aankomst Augustus 1943).

Daar niet bekend is, wie met de onderscheidene groepen zijn meegegaan, vallen voor het onderhavige transport geen andere conclusies te trekken dan voor de drie voorafgaande.

Transport van 8-12-1942.

Van dit transport zijn er slechts 2 overlevenden. Een van hen behoorde tot de groep van 38 arbeidsgeschikte mannen, die rechtstreeks zijn doorgezonden naar Auschwitz (zie par.3, onder c, blz.9 hiervóór),

de andere tot de groep van ± 60 man, die in Cosel is uitgestapt.

Eerstbedoelde werd bij zijn aankomst in Auschwitz terstond ingedeeld bij het orkest en kan diens tengevolge omtrent het wedervaren van zijn lotgenoten niets mededelen. Ook uit de Auschwitz-administratie blijkt daaromtrent niets.

Het in Cosel uitgestapte contingent ging eerst naar Sakrau en vandaar medio December 1942 groten-deels naar Gleiwitz.

Twee mannen van deze groep zijn teruggevonden in andere kampen, doch deze kunnen als uitzonderingsgevallen worden beschouwd.

De overlevenden van de Gleiwitz-groep zijn ± eind Maart 1943 overgebracht naar Blechhammer.

De moeilijkheid is uiteraard bij dit transport, dat niet kan worden uitgemaakt, wie hebben behoord tot de rechtstreeks naar Auschwitz getransporteerden en wie tot de Cosel-Sakrau-Gleiwitz-groep.

Volgens de normale conclusie (zie par.4, sub c, van dit Hoofdstuk; blz.10) zouden zij, die naar Auschwitz zijn vervoerd, behoudens individuele vaststelling, moeten worden geacht te zijn overleden uiterlijk 28 Februari 1943.

Voor de Gleiwitz-groep zou echter moeten gelden, dat zij, die niet in Blechhammer zijn aangetroffen, moeten zijn overleden uiterlijk 31 Maart 1943.

Het is duidelijk dat, aangezien niet kan worden vastgesteld wie tot de ene en wie tot de andere groep hebben behoord, voor beide groepen zekerheids-halve de laatste datum als uiterste overlijdensdatum moet worden genomen.

Plaats van overlijden: in of in de omgeving van Auschwitz of Gleiwitz (Opper-Silezië; Polen).

Voor hen, die in Blechhammer zijn gesignaleerd, geldt dan uiteraard de hierna te formuleren algemene conclusie.

12. Algemene Blechhammer-conclusie.

Van vele mannen, van wie op grond van getuige-verklaringen kan worden vastgesteld, dat zij in Blechhammer hebben verbleven, kan aan de hand van

die verklaringen de datum van overlijden nauwkeurig of ten naasten bij worden bepaald, hetzij doordat de getuigen kennis dragen van het overlijden der betrokkenen ter plaatse, hetzij doordat de getuigen weten te melden, dat de betrokkenen van Blechhammer uit op ziekentransport zijn gesteld.

Voor deze laatste geldt de conclusie, welke hiervoor in par.9 is geformuleerd (zie blz.19 en 20).

Er zijn echter ook een aantal mannen, van wie slechts bekend is, dat zij op het tijdstip van de evacuatie (21 Januari 1945) nog in leven waren en een ander aantal, van wie alleen vaststaat, dat zij in Blechhammer zijn aangetroffen.

De vraag is welke conclusies voor deze laatste groep moeten worden getrokken, dus ten aanzien van degenen, van wie getuigen hebben verklaard, dat zij hen in Blechhammer hebben ontmoet, maar tevens, dat zij onkundig zijn omtrent hun verder lot.

In het algemeen waren de levensomstandigheden in Blechhammer relatief vrij gunstig, vooral na de overname van het kamp door de S.S. op 1 April 1944 (tevens de datum van de matriculering). Het algemene getuigenis is, dat in Blechhammer betrekkelijk weinigen zijn overleden.

Weliswaar bestond de kans een ernstige ziekte (in hoofdzaak typhus of dysenterie) te krijgen, doch deze kans was eerstens niet bovenmatig groot, terwijl men in de tweede plaats een redelijke kans had op genezing in het "Krankenrevier".

Het enige grote gevaar was te eniger tijd, bij een geneeskundige inspectie, wegens slechte lichamelijke conditie te worden uitgezocht om te worden afgevoerd met een ziekentransport. Het staat wel vast, dat deze ziekentransporten rechtstreeks naar Auschwitz II (Birkenau) gingen en dat de betrokkenen, behoudens zeer enkele uitzonderingen, naar de gaskamers zijn verwezen.

Hiervoor in par.5 (blz.10) is er reeds op gewezen, dat het aantal overlevenden van de Cosel-transporten, dat in Blechhammer heeft verbleven, relatief zeer groot is (126 man) en dat de meesten van hen aangaande het lot van hun kampgenoten grondig

zijn ondervraagd.

Hieraan mag worden toegevoegd, dat het juist door de betrekkelijk goede toestanden en de daardoor gunstige levenskansen, in het algemeen niet aan de aandacht ontsnapte, wanneer een der kampgenoten overleed of op ziekentransport werd gesteld.

Daarom mag op goede grond worden aangenomen, dat de namen van de betrokken slachtoffers en het tijdstip van hun overlijden, behoudens wellicht enkele uitzonderingen, bekend zijn.

Hieruit mag dan omgekeerd worden geconcludeerd, dat voor de bepaling van het lot van hen, die wel in Blechhammer zijn aangetroffen, doch wier overlijden of afvoering per ziekentransport niet is opgetekend, in het algemeen (d.w.z. met inachtneming van een hieronder nog nader aan te geven restrictie), naar alle redelijkheid de grootste trefkans wordt verkregen, wanneer wordt aangenomen, dat ook zij op het tijdstip van de evacuatie nog in leven zijn geweest en uit Blechhammer zijn vertrokken met het evacuatie-transport.

Gelijk reeds is opgemerkt in par.8 hiervóór (zie blz.16), gelden voor het bepalen van plaats en tijdstip van overlijden van hen, van wie vaststaat, of (op grond van het vorenstaande) moet worden aangenomen, dat zij met het evacuatie-transport uit Blechhammer zijn meegegaan, de regelen, welke ter zake zijn gesteld in het deel "Auschwitz VI" van deze publicaties.

Nochtans dient voor de toepassing van de in deze paragraaf gestelde conclusies, naar hierboven reeds is aangeduid, zekere restrictie te worden inachtgenomen.

Bij het onderzoek naar de afzonderlijke zieken-transporten is namelijk gebleken, dat een aantal mannen, die uit verschillende arbeidskampen naar Blechhammer zijn overgebracht, en door getuigen ook als "aangekomen in Blechhammer" zijn gemeld, slechts zeer korte tijd in dit kamp hebben verbleven, doordat zij wegens hun desolate gezondheidstoestand met het eerstvolgende ziekentransport naar Auschwitz zijn doorgezonden, soms zelfs op dezelfde dag, gelijk bij sommi-

ge ziekentransporten in October en November 1943 uit Königshütte, Malapane en Bobrek het geval is geweest (zie blz. 2 van Bijlage I van deze publicatie).

In deze gevallen blijkt de afvoering van de betrokkene per ziekentransport dikwijls niet rechtstreeks uit een desbetreffende getuigenverklaring, maar moet die afvoering worden afgeleid uit een vergelijking van verschillende gegevens omtrent de gang van sommige transporten.

Door die wetenschap is het duidelijk geworden, dat op deze wijze een vrij groot aantal zieken naar Auschwitz moet zijn afgevoerd, terwijl zij op grond van getuige-verklaringen slechts staan vermeld als "aangetroffen in" of "meegegaan naar Blechhammer".

Dat deze gereconstrueerde gang van zaken met de werkelijkheid overeenkomt, en het aantal in Duitsche ma passende gevallen inderdaad niet gering is, wordt bevestigd door vergelijking van het totaal aantal in Blechhammer aangetroffen mannen van de Cosel-transporten volgens de samengestelde volledige Blechhammer-lijst (± 960) met het aantal mannen, dat op het tijdstip van de evacuatie nog in leven moet zijn geweest (volgens verschillende getuigeverklaringen 4 à 500).

Het verschil tussen beide cijfers wordt namelijk niet volledig door het aantal geregistreerde gevallen van overlijden en afvoering verklaard.

Wanneer nu tevens wordt bedacht, dat de grote (doorgangs-) transporten van zieken uit de arbeidskampen hebben plaatsgehad vóór 1 April 1944, zijnde het tijdstip waarop de samentrekking van de gevangenen uit de arbeidskampen in Blechhammer vrijwel was voltooid, en dat juist na 1 April 1944 de toestanden in Blechhammer aanmerkelijk waren verbeterd, moet de conclusie worden getrokken, dat verreweg het merendeel der gevallen, waarin zieken werden doorgezonden naar Auschwitz zonder dat daarvan nadrukkelijk melding is gemaakt in getuigeverklaringen, moet liggen in de periode vóór 1 April 1944.

Gelet bovendien op de algemene gang van zaken in Blechhammer, zoals deze in de voorgaande bladzijde

is geschetst, kan daarom veilig worden aangenomen, dat in het algemeen zij, van wie slechts is vermeld, dat zij in Blechhammer zijn aangetroffen, doch van wier bestaan niet meer is gebleken na 31 Maart 1944, moeten worden geacht uiterlijk op die datum te zijn overleden.

Berekend is, dat bij aanvaarding van deze restrictie vrij nauwkeurig het bekende cijfer van 4 à 500 man, die bij de evacuatie van Blechhammer nog in leven moeten zijn geweest, wordt benaderd, hetgeen de juistheid van het gestelde opnieuw bevestigt.

13. Algemene conclusie voor de Bismarckhütte-Monowitz-gevallen.

De namen dergenen, die, voornamelijk in het na-jaar 1944, naar Bismarckhütte zijn vertrokken en even vóór de evacuatie voor het merendeel in Monowitz zijn terechtgekomen, zijn niet alle bekend.

Volgens de sterkte der opgegeven transporten moeten er meer zijn geweest dan uit de getuige-verklaringen en de administratie tevoorschijn zijn gekomen.

In deze leemte moet worden berust, omdat het niet mogelijk is de ontbrekende namen te achterhalen.

Aangenomen moet voorts worden, dat zij, die na 1 October 1944 in Bismarckhütte of Monowitz zijn aangetroffen, en van wie niet bekend is, dat zij aldaar zijn overleden of vóór de evacuatie naar elders zijn overgebracht, op het tijdstip van de evacuatie nog hebben geleefd.

De datum 1 October 1944 kan worden aangenomen, omdat spoedig daarna (eind October/begin November 1944) de vergassing in Birkenau werden gestaakt, en in verband daarmee geen transporten zieken of zwakken meer naar Birkenau werden afgevoerd.

Een andere gevolgtrekking is niet te maken.

Ook voor deze groepen gelden de conclusies gesteld in het deel "Auschwitz VI" van deze publicaties.

14. Slotopmerkingen.

a. In October 1942 zijn uit Westerbork een aantal personen gedeporteerd, van wie de juiste transportdatum niet bekend is.

Zij kunnen zowel met een "Cosel-transport" als met een "Rechtstreeks Auschwitz-transport" zijn afgevoerd.

In verband hiermede vinden deze deportatiegevallen afzonderlijke behandeling in par.10 van Hoofdstuk III hierná (zie blz.94).

b. In de conclusies, zoals deze in het voren staande zijn geformuleerd, zijn gemakshalve alleen uiterste sterfdata vermeld.

Het is echter gewenst in de definitieve formuleringen zoveel mogelijk tevens de begin-datum te noemen van de periode, waarin het overlijden kan hebben plaatsgehad.

Deze begin-datum blijkt genoegzaam uit de motiveringen van de conclusies.

In de als bijlage III van deze publicatie overgelegde samenvatting zijn de formuleringen der conclusies op dit punt aangevuld.

Hoofdstuk IIIDE RECHTSTREEKSE AUSCHWITZ-TRANSPORTENA. Opmerkingen van algemene aard1. Documentatie-materiaal.

Van de bewaard gebleven resten van de kamp-administratie van Auschwitz, waarover uitvoerig is gesproken in het deel "Auschwitz II" van deze publicaties, zijn in verband met de tijdsperiode, waarop zij betrekking hebben, voor de thans te behandelen transporten nog slechts van belang de documenten, vermeld onder C t/m F op blz. 8 van genoemd boekwerk, t.w. de administratie van de "Krankenbau" te Birkenau, het "Dodendoek" en het "Nummerdodendoek" van Auschwitz, alsmede het "Kommandobuch Gollerschau".

Om niet in herhalingen te treden wordt van het gebruik, dat van deze stukken is gemaakt, in het volgende nog slechts mededeling gedaan voor zover zulks tot beter begrip van zaken dienstig kan zijn.

Andere documenten, welke van nut zijn geweest, zijn de z.g. "Fragebogen", welke van in Auschwitz aangekomen gevangenen, die niet terstond werden ver-gast, werden opgemaakt.

Van deze "Fragebogen", waarin de personalia van de betrokkenen nauwkeurig zijn vermeld (en verder in hoofdzaak slechts aantekening werd gehouden van opgelegde straffen), zijn slechts enkele bundels, betrekking hebbende op bepaalde ondercommando's van het Auschwitz-complex, o.m. Monowitz, en het vlak daarbij gelegen Jawischowitz, bewaard gebleven.

De verzameling is dus niet compleet, terwijl voorts de hiaten niet volledig konden worden verklaard.

Toch zijn deze stukken niet alleen van betekenis voor de bepaling van het individuele lot van de gedeporteerden, waarop zij betrekking hebben, doch ook voor het collectief onderzoek, omdat uit de bestudering ervan, en vergelijking met andere gegevens, is komen vast te staan dat, indien van een gevangene een "Fragebogen" wordt aangetroffen, zulks bewijst, dat hij op het tijdstip van de grote evacuatie (Janu-

ari 1945) nog in leven is geweest.

Van vóór de evacuatie overledenen zijn namelijk geen "Fragebogen" gevonden.

Overigens wordt, voor wat deze "Fragebogen" betreft, verwezen naar par.8 blz.92 van dit hoofdstuk.

Ten slotte is voor de fundering van de getrokken conclusies nog gebruik kunnen worden gemaakt van enkele gegevens, verkregen van teruggekeerden, alsmede van aantekeningen in het archief van de voormalige Joodse Raad omtrent hier te lande van gevangenen in Auschwitz ontvangen brieven (zie hieromtrent verder par.6, blz.85 van dit hoofdstuk).

2. Het lot van de transporten in het algemeen.

Nadat bij aankomst van een transport op het station Auschwitz de vrouwen en kinderen van de mannen waren gescheiden, hadden de gebruikelijke selecties voor tewerkstelling plaats (vgl. Hoofdst. I, blz. 6).

Aangenomen moet worden dat in het algemeen, d.w.z. behoudens in een aantal uitzonderingsgevallen, ook van de rechtstreekse Auschwitz-transporten in de Co-sel-periode slechts mannen voor tewerkstelling zijn aangewezen, en de vrouwen terstond, evenals de kinderen en de niet-"arbeitsfähig" geachte mannen, door vergassing om het leven zijn gebracht.

Dit laatste wordt hieruit afgeleid, dat

- 1e. in de Auschwitz-administratie slechts zeer sporadisch namen van met deze transporten gedeporteerde vrouwen worden aangetroffen;
- 2e. uit verklaringen van overlevenden slechts van het bestaan van heel enkele vrouwen na de dag van aankomst is gebleken;
- 3e. van de \pm 20.000 Joodse vrouwen, die in de periode Augustus-December 1942 uit Nederland naar Auschwitz zijn gedeporteerd, er geen enkele is teruggekeerd, noch zelfs (na de evacuatie van Auschwitz) in één der westelijk gelegen kampen is teruggevonden.

Voor de bepaling van het tijdstip van overlijden van de vrouwen, van wie individueel niets bekend is, wordt derhalve uit een oogpunt van kansrekening bezien, de grootste trefzekerheid verkregen, indien

als sterfdatum wordt genomen de dag van aankomst te Auschwitz, d.i. 3 dagen na het vertrek van het betrokken transport uit Westerbork.

Dezelfde sterfdatum geldt zodoende voor de kinderen en voor de mannen, die niet voor tewerkstelling werden uitgezocht.

In verband hiermede behoeft dit hoofdstuk zich dus verder in hoofdzaak slechts bezig te houden met de vaststelling van het tijdstip van overlijden van de mannen, van wie bekend is of moet worden aangenomen, dat zij tot de tewerkgestelden hebben behoord, voor zover aangaande hun overlijden geen individuele gegevens ter beschikking staan.

Deze taak is iets gemakkelijker dan bij de Coseltransporten, doordat de geselecteerde mannen nagenoeg alle zijn tewerkgesteld in de kampen (ondercommando's) van het eigenlijke Auschwitz-complex, d.w.z. in het "Stammlager" Auschwitz I, in Birkenau (Auschwitz II) of in de werkkampen Monowitz-Buna, Jawischowitz en Golleschau (Auschwitz III), en derhalve niet, zoals de mannen, die in Cosel uit de trein werden gehaald, over een groot aantal ver uit elkaar liggende "Zwangsarbeitslager" werden verspreid.

Zij vallen ook alle van de dag van aankomst af onder de Auschwitz-administratie en komen daarin voor onder afzonderlijke, in de regel vrij nauwkeurig te bepalen matriculenummer-series.

3. Leeftijdsgrenzen der tewerkgestelde mannen.

Gebleken is, dat ook bij de rechtstreekse Auschwitz-transporten in het algemeen de leeftijdsgrens, welke bij de selectie voor tewerkstelling in aanmerking is genomen, is te stellen op $\pm 15 - 50$ jaar.

Slechts voor een tweetal transporten, nl. die van 28-9-42 en 12-12-42, bleek te moeten worden aangenomen, dat die grens tussen ± 15 en 40 jaar heeft gelegen.

Een en ander blijkt nader bij de behandeling van de afzonderlijke transporten hierna.

4. Overzicht.

Hierna volgt een overzicht van de hier besproken

transporten, met vermelding van het totaal aantal gedeporteerden, het geschatte aantal tewerkgestelden, alsmede het aantal overlevenden.

Transport-datum (vertrek uit Westerbork)	Totaal aantal gedepor- teerden	Geschat aantal tewerkgestelden (mannen)		Aantal overleven- den (mannen)
		15- 50 j.	15- 40 j.	
18 - 9 - 42	1004	191		2
21 - 9 - 42	713	112		1
25 - 9 - 42	928	138		geen
28 - 9 - 42	610		64	geen
9 -10 - 42	1703	461		4
12 -10 - 42	1711	344		8
19 -10 - 42	1327	677		8
26 -10 - 42	841	251		3
20 -11 - 42	726	73		geen
4 -12 - 42	812	69		geen
12 -12 - 42	757		158	geen
Totaal	11132	2316	222	26
		2.538		

=====
 Het geringe aantal overlevenden van deze transporten, in vergelijking met dat van de Cosel-transporten (zie het staatje op blz.12 e.v.), demonstreert, dat de levenskansen van de gevangenen in de Auschwitz-kampen aanmerkelijk slechter waren dan in de "Zwangsarbeitslager" en in Blechhammer.

5. De afzonderlijke transporten.

a. Het transport van 18-9-42.

De gang van zaken bij de aankomst van het transport te Auschwitz wordt door één der beide overlevenden als volgt geschetst:

"Op het station Auschwitz werden de mannen van de vrouwen en kinderen gescheiden. De vrouwen en kinderen moesten op gereedstaande auto's plaats nemen. Waar die heen gingen weet ik niet, althans toen wist ik het niet. Zij zullen wel vergast zijn. Onder de mannen had een selectie plaats. Bij deze se-

lectie werden precies 102 mannen uitgezocht, ongeveer tussen 20 en 45 jaar. De rest werd weggevoerd; ik ben er zeker van, dat zij onmiddellijk werden vergast".

In hoofdzaak bevestigt deze verklaring hetgeen sub 2 hierboven ten aanzien van het lot van de transporten in het algemeen is opgemerkt.

Inzonderheid echter voor wat het hier besproken transport aangaat, geeft deze verklaring aanleiding tot de volgende opmerkingen:

1e. Hoewel inderdaad moet worden aangenomen, dat de vrouwen rechtstreeks naar de gaskamers zijn gebracht, is toch komen vast te staan, dat heel enkele van haar de eerste massale vergassing hebben overleefd. Drie jonge vrouwen zijn namelijk door één der overlevenden nog een week na aankomst in Auschwitz gezien, terwijl van een vierde uit de Auschwitz-administratie bekend is, dat zij eerst op 24 Sept. 1942 is overleden. Voorts is van een met dit transport gedeporteerde vrouw van Poolse afkomst nog op 8 Nov. 1943 hier te lande een brief ontvangen. Mogelijk heeft deze vrouw in een bevoorrechte positie verkeerd, hetgeen met Poolse vrouwen, en trouwens met Polen in het algemeen, meer het geval was, doordat zij menigmaal door hun landgenoten, die in Auschwitz de leidende kampfuncties bezet hielden, in bescherming werden genomen, afgezien nog van het feit, dat zij in het algemeen beter tegen het harde kampleven bestand waren dan hun Westerse lotgenoten (zie ook bij het transport van 21-9-42 hierna).

De meest voor de hand liggende gang van zaken, zoals deze uit vorenstaande gegevens kan worden gereconstrueerd, is deze, dat er nog op het laatste moment enkele vrouwen, om welke redenen dan ook, uit de als geheel voor vergassing bestemde groep zijn gehaald, om in het kamp te worden tewerkgesteld.

In het totale verband gezien moet echter, gelijk gezegd, ook voor dit transport als zeker worden aangenomen, dat het overgrote deel der vrouwen inderdaad terstond is vergast, zodat de meest

waarschijnlijke overlijdensdatum van haar, omtrent wie individueel niets bekend is, moet worden gesteld op 21 Sept. 1942.

Voor wat de bepaling van het vermoedelijk tijdstip van overlijden van de briefschrijfster betreft wordt verwezen naar par. 6 van dit hoofdstuk.

- 2e. Dat "precies 102 mannen" voor tewerkstelling zijn uitgezocht kan niet juist zijn, aangezien uit de Auschwitz-administratie bekend is, dat er zeker meer dan 117 mannen gematriculeerd zijn. Het gedeelte van de gevonden matricule-serie, hetwelk is kunnen worden gereconstrueerd, loopt nl. van 64632 in de letter B t/m 64748 in de letter W.

Daar, gelijk in het deeltje "Auschwitz II" is uiteengezet, de nummering alphabetisch, echter niet lexicografisch plaats had, moet er op worden gerekend, dat vóór het laagste nummer nog een aantal namen met de beginletters A en B zullen hebben gelegen, en na het hoogste nummer nog enige namen met de beginletters W t/m Z.

Globaal kan worden gezegd, dat er in de bekende serie \pm 140 man zullen zijn gematriculeerd.

- 3e. Ook de in de aangehaalde getuige-verklaring genoemde leeftijdsgrens van 20 - 45 jaar behoeft correctie.

Onder degenen, die de selectie hebben overleefd, zijn nl. jongens van 16, 18 en 19 jaar, en mannen van 47 jaar en ouder aangetroffen.

Dit leidt er toe aan te nemen, dat bij de selectie ongeveer de gewoonlijk inachtgenomen leeftijdsgrens van 15-50 jaar zal zijn toegepast.

Weliswaar bedroeg het aantal mannen in deze leeftijdsgroep bij dit transport 191, dus aanmerkelijk meer dan het hierboven geschatte aantal van \pm 140 gematriculeerden, doch rekening moet worden gehouden met het uitvallen van zwak of ziekelijk uitziende personen, waarvan er sommige uit verklaringen van overlevenden bij name bekend zijn, terwijl het bovendien mogelijk is,

dat er van dit transport nog een tweede matricule-serie bestaat, die niet is ontdekt, doordat toeval-ligerwijze geen enkele naam van de in die serie ge-registreerde mannen in de documentatie is terugge-vonden.

Het is namelijk voorgekomen, dat de matriculering in twee (of zelfs meer) groepen plaats had, zoals bv. bij het hierna besproken transport van 12-10-42 (zie aldaar).

De geschatte leeftijdsgrens van 15-50 jaar blijft daarom de meest aannemelijke.

Voor de bepaling van de uiterste overlijdensda-tum van de tewerkgestelden, omtrent wier lot indivi-dueel niets is gebleken, wordt over geen andere ge-gevens beschikt dan de sterfdata van in totaal 44 mannen (eigenlijk van 44 "nummers", daar van het me-rendeel van hen niet de namen, doch uit het "Nummer-dodenboek" van Auschwitz slechts de matricule-nummers bekend zijn).

Van deze 44 zijn er:

4	overleden	in	October	1942
29	"	"	November	"
7	"	"	December	"
4	"	"	Januari	1943.

Aangezien dus de grote sterfte heeft plaatsgehad vóór eind 1942, wordt uit een oogpunt van kansreke-ning de vermoedelijke werkelijkheid het dichtst be-naderd, wanneer zij, die op grond van het vorenstaan-de tot de tewerkgestelden moeten worden gerekend, en wier overlijden individueel niet kan worden vastge-steld, worden geacht te zijn overleden uiterlijk 31 December 1942.

Deze uiterste sterfdatum ware ook aan te houden voor de 3 vrouwen, die een week na aankomst nog in het kamp zijn gezien.

Ten slotte moet worden vermeld, dat ook van 5 man-nen brieven zijn ontvangen, n.l.:

2	uit Birkenau	op	1 Dec.	1942	
1	"	"	14 "	"	
1	"	"	18 Jan.	1943	
1	"	Jawischowitz	op	7 Sept.	1943.

Hiervoor wordt verder verwezen naar par.6 van dit hoofdstuk.

b. Het transport van 21-9-1942.

Van dit transport is slechts 1 man in leven gebleven, en wel iemand van Poolse afkomst.

Een getuige-verklaring is niet van hem kunnen worden verkregen.

Merkwaardig is, dat alleen van hem, en van nog 2 andere met dit transport gedeporteerde Polen "Fragebogen" zijn aangetroffen (zie par.1 van dit hoofdstuk), hetgeen een aanwijzing (echter geen bewijs) zou kunnen zijn, dat op het tijdstip van de evacuatie slechts deze 3 Polen nog in leven waren.

Van geen der andere mannen van dit transport is na Januari 1943 ooit meer iets vernomen.

Dit duidt er opnieuw op, dat de Polen in Auschwitz in een gunstiger positie hebben verkeerd dan hun Westerse kampgenoten (vgl. hetgeen dienaangaande is opgemerkt bij het transport van 18-9-42 hiervoor), en dat dus uit de lotgevallen van met de Nederlandse transporten gedeporteerde Polen veelal geen consequenties kunnen worden getrokken ten aanzien van de bepaling van het lot der overige gedeporteerden.

Van 2 mannen zijn brieven ontvangen, en wel op 1 Dec.1942 uit Birkenau.

Te dezer zake wordt verwezen naar par.6 van dit hoofdstuk.

Van de vrouwen van het onderhavige transport is na de dag van deportatie nimmer meer enig spoor gevonden.

Ten aanzien van het aantal tewerkgestelde mannen blijkt uit de bekende matricule-serie, die loopt van 64925 (A) t/m 65052 (W), dat dit aantal iets meer dan 128 heeft bedragen.

Daar er bij dit transport 112 mannen zijn geweest in de leeftijdsgroep van 15-50 jaar, heeft derhalve de inachtgenomen selectiegrens zelfs iets hoger gelegen dan 50 jaar, en moeten dus ook enkele mannen boven die leeftijd voor tewerkstelling zijn uitgezocht.

Het is echter moeilijk een nadere grens naar boven vast te stellen, omdat er met dit transport juist een verhoudingsgewijs vrij groot aantal mannen van

even boven de 50 jaar is meegegaan (bijv. van 51-55 j. reeds 43).

Daarom is er de voorkeur aan gegeven ook van dit transport de gebruikelijke grens van 15-50 jaar aan te nemen, en de gevallen, waarin oudere mannen voor tewerkstelling zijn geselecteerd, als uitzonderingsgevallen te beschouwen.

De op deze wijze te maken statistische fout is geringer dan wanneer de leeftijdsgrens naar boven zou worden verhoogd, mede omdat elke verhoging tot een bepaalde grens niet anders dan willekeurig zou zijn.

Van de 28 "nummers" van wie de sterfdata bekend zijn, zijn er overleden in:

October 1942	1
November "	16
December "	5
Januari 1943	6.

Na Januari 1943 is, gelijk reeds is gezegd, behalve de 3 bovenbedoelde Polen, niemand meer gemeld.

Dit leidt tot de gevolgtrekking, dat de groep tewerkgestelde mannen van dit transport eind Januari 1943 nagenoeg moet zijn uitgestorven geweest.

Voor dit transport moeten dus de tewerkgestelden, van wie verder geen individuele gegevens bekend zijn, worden geacht te zijn overleden uiterlijk 31 Januari 1943.

c. Het transport van 25-9-1942.

Van dit transport is niemand teruggekeerd.

Uit de Auschwitz-administratie blijkt, dat in totaal 130 à 140 man voor tewerkstelling moeten zijn aangewezen.

De bekende matricule-serie loopt namelijk van 65906 (B) t/m 66028 (W), en omvat derhalve 123 man.

Daar het aantal mannen van 15-50 jaar 138 bedraagt, zal derhalve bij de selectie ten naaste bij deze leeftijdsgrens in acht zijn genomen.

Van de 27 bekende sterfdata liggen er

in October 1942	2
" November "	16
" December "	6
" Januari 1943	2
"begin Februari 1943	1.

Na laatstgenoemde maand is van geen der mannen meer iets vernomen.

Op grond van deze gegevens kan worden aangenomen, dat de groep tewerkgestelden omstreeks eind Januari 1943 vrijwel moet zijn uitgestorven geweest.

De mannen van 15-50 jaar, omtrent wie individueel niets bekend is, worden daarom geacht te zijn overleden uiterlijk 31 Januari 1943.

Van 3 mannen zijn brieven ontvangen uit Birkenau, nl. 2 op 1 Dec. 1942 en de laatste op 14 Dec. 1942.

Terzake wordt verwezen naar par. 6 van dit hoofdstuk.

Van de vrouwen van dit transport is na de deportatie-datum geen spoor meer gevonden.

d. Het transport van 28-9-1942.

Van dit transport is heel weinig bekend.

Er zijn geen teruggekeerden, terwijl in de Auschwitz-administratie zelfs geen matricule-nummerskonden worden aangewezen, waarvan met zekerheid viel vast te stellen, dat zij hebben toebehoord aan met dit transport gedeporteerden.

Sterfdata zijn evenmin met zekerheid bekend.

Dat niettemin een selectie voor tewerkstelling heeft plaatsgehad, blijkt uit het feit, dat hier te lande op 14 December 1942 een brief van één der mannen is ontvangen.

Deze man was 37 jaar oud.

Verder is uit gegevens omtrent in Auschwitz binnengekomen transporten nog kunnen worden afgeleid, dat de matricule-serie, welke moet zijn gegeven aan een tussen de transporten uit het buitenland (Polen, Frankrijk en België) eind September/begin October geregistreerd transport uit Nederland, niet groot kan zijn, nl. hoogstens 60 à 70 man heeft omvat.

Dear nu van het transport van 28-9-42 het aantal mannen in de leeftijdsgroep van 15-40 jaar 64 bedraagt, is moeten worden aangenomen, dat de leeftijdsgrens der tewerkgestelden van dit transport ook niet hoger heeft gelegen dan 15-40 jaar.

Als uiterste overlijdensdatum van de tewerkgestelden, omtrent wie individueel niets bekend is, moet voorts op grond van het feit, dat nagenoeg alle ach-

ter de matricule-nummers uit deze periode in het "Nummerdodenboek" van Auschwitz vermelde sterfdata liggen vóór eind Januari 1943, worden aangenomen: 31 Januari 1943.

e. Het transport van 9-10-1942.

Van dit grote transport van ruim 1700 mensen, zijn 4 mannen teruggekeerd.

De door hen afgelegde verklaringen bevestigen wederom in hoofdzaak de juistheid van hetgeen in par.2 van dit hoofdstuk aangaande het lot van de rechtstreekse Auschwitz-transporten in het algemeen is opgemerkt.

In tegenspraak met hetgeen daar is geconcludeerd omtrent de vrouwen, lijkt echter de melding van één der gerepatrieerden, dat een groep jonge vrouwen zou zijn "geselecteerd".

De getuige zou hebben gezien dat deze groep lopende verdween in de richting van het kamp Auschwitz I.

Tevens verklaart hij echter, dat "de groep vrouwen en kinderen en oudere mannen werden geladen op drie grote oplegger-vrachtauto's en ook werd weggevoerd in de richting Auschwitz I".

Dit laatste kan niet juist zijn, omdat de gaskamers niet waren in Auschwitz I, maar in Auschwitz II (Birkenau).

Daar nu de bedoelde groep z.g. geselecteerde vrouwen en de in elk geval voor vergassing bestemde vrouwen met kinderen en oude lieden blijkbaar naar hetzelfde kamp zijn gegaan, kan dit slechts Birkenau geweest zijn, en ligt de veronderstelling voor de hand, dat de hier bedoelde selectie geen selectie is geweest voor tewerkstelling, maar eenvoudig de afsplitsing van een groep, die geacht werd wel naar de gaskamers te kunnen lopen.

Deze veronderstelling vindt sterke bevestiging in het feit, dat van geen enkele vrouw van dit transport ooit meer iets is vernomen.

Ook van dit transport is daarom moeten worden aangenomen, dat alle vrouwen, behoudens mogelijke individuele uitzonderingen, terstond zijn vergast.

Van de mannen zijn er ten minste 335 gematricu-

leerd.

De bekende matricule-serie loopt nl. van 67367 (A) t/m 67701 (Z), waaruit tevens volgt, dat deze serie ook niet veel groter kan zijn geweest dan 335 man.

Hier staat tegenover, dat het aantal mannen in de leeftijdsgroep van 15-50 jaar 461 bedraagt, wat er op zou kunnen wijzen, dat mogelijk een lagere selectiegrens is toegepast.

Het blijkt echter tevens, dat een vrij groot aantal mannen tussen 40 en 50 jaar tot de tewerkgestelden heeft behoord, doordat er onder de 33 met name bekende gematriculeerden reeds 7 van deze leeftijdsgroep zijn aangetroffen.

Het aannemen van een lagere leeftijdsgrens zou dus in strijd zijn met bekende feiten.

Het grote verschil tussen de genoemde cijfers van 461 en 335 kan alleen worden verklaard door aan te nemen, dat er, evenals bij het transport van 12-10-42 (zie aldaar), nog een groep mannen is gematriculeerd in een tweede serie, waarvan toevalligerwijze geen enkele naam bekend is geworden.

Dit laatste is zeer goed mogelijk, daar bijv., gelijk uit bovenstaande cijfers blijkt, van het aantal mannen, dat in de gevonden serie is gematriculeerd, slechts 10% bij name bekend is.

Voor een tweede serie is trouwens plaats tussen de bekende nummer-series van buitenlandse transporten.

Op grond van een en ander is ook voor het hier besproken transport de selectie-grens aangehouden op 15-50 jaar.

In totaal zijn van 148 gematriculeerden de sterfdata bekend.

Hiervan liggen er in:

October 1942	20
November "	84
December "	32
Januari 1943	10
Februari "	2

Uit dit sterfte-verloop is op te maken, dat de tewerkgestelde groep eind Januari 1943 vrijwel uit-

gestorven moet zijn geweest.

Aangenomen moet dus worden, dat de tewerkgestelden, van wie individueel niets bekend is, zijn overleden uiterlijk 31 Januari 1943.

Van 26 mannen zijn brieven ontvangen, alle op 2 na uit Birkenau, en wel het laatst op:

1	Dec.	42	van	7	mannen
14	"	"	"	6	"
18	Jan.	43	"	1	man
	Febr.-	Mei 43	"	4	mannen
15	Juni	43	"	1	man
7	Sept.	43	"	3	mannen
8	Nov.	43	"	2	"
7	Apr.	44	"	2	"

Omtrent deze briefschrijvers wordt verder verwezen naar par.6 van dit hoofdstuk.

f. Het transport van 12-10-1942.

Van het lot van dit eveneens zeer grote transport (1711 mensen) is vrij veel bekend, o.a. doordat van een bijzonder groot aantal gedeporteerden, mannen zowel als vrouwen, brieven zijn ontvangen, van de mannen voornamelijk uit Jawischowitz, van de vrouwen uit Birkenau.

Sommige mannen hebben 2 of 3 malen geschreven.

Ontvangen werden in totaal 68 brieven, nl.:

1e. van 44 mannen brieven uit Jawischowitz, en wel (het laatst):

op	15	Juni	1943	brieven	van	12	mannen
"	7	Sept.	"	"	"	21	"
"	8	Nov.	"	"	"	9	"
"	onbekende	datum	"	"	"	2	"

2e. van 2 mannen brieven uit Birkenau, en wel het laatst op 8 Nov.1943, resp. 7 April 1944;

3e. van 22 vrouwen brieven uit Birkenau, en wel:

op	1	Dec.	1942	brieven	van	19	vrouwen
"	14	"	"	"	"	2	"

op een onbekende datum tussen Februari en Mei 1943 een brief van 1 vrouw.

Voorts komen de namen van resp. 29 en 15 mannen voor in de administratie van de "Krankenbau" te Birkenau en het "Kommandobuch" van Golleschau, terwijl van 21 mannen "Fragebogen" zijn gevonden (zie par.1

van dit hoofdstuk), waaronder die van 6 overlevenden (van de beide andere overlevenden zijn geen "Fragebogen" aangetroffen).

Het beschikbaar zijn van al deze gegevens heeft tot gevolg, dat van een vrij groot aantal der met dit transport gedeporteerden het tijdstip van overlijden individueel kon worden vastgesteld.

Voor de tot de hierboven onderscheiden categorieën behoord hebbende gedeporteerden, voor wie dit niet mogelijk is, gelden afzonderlijke conclusies, toepasselijk op deze categorieën in het algemeen. Deze conclusies zijn geformuleerd in de paragrafen 6 t/m 9 van dit hoofdstuk.

Hier rest dus wederom alleen nog de bepaling van een uiterste overlijdensdatum voor diegenen, omtrent wie individueel in het geheel geen gegevens ter beschikking staan.

Wat de vrouwen betreft, zou het feit der 22 briefschrijfsters, wier leeftijden variëren van 16 tot 43 jaar, aanleiding kunnen geven tot de gedachte, dat de gehele groep vrouwen van ongeveer die leeftijd, uitzonderingen daargelaten, voor tewerkstelling is geselecteerd.

Hiertegenover staat echter, dat het dan wel merkwaardig, en, in het kader van hetgeen in het algemeen over de Auschwitz-transporten bekend is, bepaald onverklaarbaar zou zijn, dat van het bestaan van geen enkele der tot die groep behoord hebbende vrouwen, hetzij uit verklaringen van overlevendevrouwen van andere transporten, hetzij uit de administratie, overigens ooit meer is gebleken.

Hier zijn verschillende veronderstellingen mogelijk, zelfs dat de briefschrijverij louter camouflage is geweest, en dat de vrouwen, die de (mogelijk eerst later verzonden) brieven hebben mogen of moeten schrijven, dadelijk daarna toch zijn vergast, maar ook, dat inderdaad enkele vrouwen zijn tewerkgesteld, zij het voor het verrichten van zo zware arbeid, en onder zulke ongunstige omstandigheden, dat zij spoedig daarna zijn bezweken. Met zekerheid valt hieromtrent niets te bewijzen, vooral niet omdat in de administratie ook geen matricule-nummers van de vrouwen zijn gevon-

den.

Toch bestaat er, zoals in par.6 van dit hoofdstuk nader zal worden besproken, in het gehele verband gezien geen voldoende grond de brieflijst zonder meer te negeren en lijkt het aannemelijk er van uit te gaan, dat in elk geval de briefschrijfters de selectie bij aankomst hebben overleefd. Anderzijds zijn er ook geen aanwijzingen, dat er, behalve de briefschrijfters, bij die selectie nog andere vrouwen gespaard zijn gebleven.

Dit leidt tot de slotsom, dat ook van dit transport slechts kan worden aangenomen, dat alle vrouwen, behoudens zij van wie brieven zijn ontvangen, terstond bij aankomst, dus op of omstreeks 15 October 1942, door vergassing om het leven zijn gebracht.

Voor de eindconclusie omtrent de briefschrijfters wordt verder naar de reeds aangehaalde par.6 van dit hoofdstuk verwezen.

De mannen van dit transport zijn gematriculeerd in twee nummer-series, resp. lopende van 67804 (B) t/m 67951 (Z) en van 67956 (B) t/m 68152 (Z).

Er zijn dus tenminste $148 + 197 = 345$ man voor tewerkstelling aangewezen.

Daar dit cijfer nagenoeg overeenkomt met het totaal aantal mannen in de leeftijdsgroep van 15-50 jaar (344), moet bij de selecties ongeveer deze leeftijdsgrens in acht zijn genomen.

Dit wordt trouwens bevestigd door de leeftijden der met name bekende gematriculeerden.

Blijkens verklaringen van overlevenden zijn er van de tewerkgestelden 151 man naar Jawischowitz gezonden. De overigen zijn in Auschwitz en Birkenau gebleven, behoudens de bovenbedoelde met name bekende 15 mannen, die in Golleschau zijn aangetroffen, en 2 eveneens bekende mannen, die in bijzondere functies in een weinig genoemd kamp (Schwientochlowitz) zijn terechtgekomen.

Wie tot de groep-Jawischowitz of tot de groep - Auschwitz-Birkenau hebben behoord, is alleen in individuele gevallen bekend, zodat geen nominatieve lijsten van beide groepen afzonderlijk kunnen worden opgemaakt.

Daar bovendien mannen, die in Jawischowitz ziek

werden, zijn teruggebracht naar Auschwitz (Birkenau), hetgeen blijkt doordat sommige van hen in de "Krankenbau" zijn opgenomen, moeten voor de bepaling van een uiterste sterfdatum voor de tot deze groepen behoord hebbende gedeporteerden, beide groepen tezamen in beschouwing worden genomen.

Het blijkt dan, dat van de 123 bekende sterfdata er:

4	liggen in	October	1942
67	"	"	November "
27	"	"	December "
16	"	"	Januari 1943
5	"	"	Februari "
2	"	"	Maart "
1	"	"	April "
1	"	"	Augustus "

Deze cijfers tonen aan, dat de grote sterfte ligt vóór eind Februari 1943, zodat als meest waarschijnlijke uiterste overlijdensdatum van tewerkgestelden, van wie het tijdstip van overlijden niet individueel kan worden bepaald, moet worden aangenomen: eind Februari 1943.

g. Het transport van 19-10-1942.

Ook ten aanzien van dit transport wordt over vrij veel gegevens beschikt, doch alleen voor wat de mannen betreft.

Van de vrouwen is na de dag van deportatie niets meer vernomen.

Er zijn 123 briefschrijvers.

Voorts zijn de namen van 39 mannen teruggevonden in de "Krankenbau"-administratie van Auschwitz, en die van 35 mannen in het "Kommandobuch Golleschau".

"Fragebogen" zijn gevonden van 3 mannen, terwijl 8 mannen zijn gerepatrieerd.

De ontvangen brieven zijn volgens herkomst te verdelen als volgt:

1e. uit Birkenau	totaal van	62 mannen, nl.
van 26 mannen	het laatst op	14 Dec. 1942
" 29 "	" "	" 18 Jan. 1943
" 2 "	" "	in Febr.-Mei 1943
" 1 man	" "	op 7 Sept. 1943
" 3 mannen	" "	" 8 Nov. "
" 1 man	" "	" 7 Apr. 1944

- 2e. uit Monowitz totaal van 59 mannen, nl.
 van 9 mannen het laatst op 14 Dec.1942
 " 50 " " " " 18 Jan.1943
- 3e. uit Jawischowitz van 2 mannen, nl.
 van 1 man het laatst op 15 Juni 1943
 " 1 " " " " 7 Sept. 1943.

Over deze briefschrijvers en de andere hierboven genoemde categorieën wordt nader gesproken in de paragrafen 6 t/m 9 van dit hoofdstuk.

Uit de bekende matricule-serie, die loopt van 69213 (A) t/m 69708 (Z), blijkt, dat minstens 496 mannen voor tewerkstelling zijn uitgezocht.

Mogelijk kunnen vóór de eerste naam met beginletter A en na de laatste met beginletter Z nog enkele nummers hebben gelegen, doch het totaal aantal gematriculeerden zal zeker niet meer dan rond 500 hebben bedragen.

Verder blijkt uit de leeftijden der met name bekende tewerkgestelden, dat ook bij dit transport bij de selectie de leeftijdsgrens van ± 15-50 jaar in acht moet zijn genomen.

Hier doet zich de moeilijkheid voor, dat het totaal-aantal mannen in de leeftijdsgroep van 15-50 jaar aanzienlijk hoger is dan het genoemd aantal van ± 500 gematriculeerden, namelijk 677, zodat, indien de genoemde grens als basis wordt genomen voor de te stellen conclusie, met een vrij groot aantal uitzonderingsgevallen moet worden gerekend, die alleen hieruit zijn te verklaren, dat bij de selectie vrij streng op postuur en gezondheid is gelet, waardoor een betrekkelijk groot aantal jonge, maar zwak of ziek uitziende mannen terstond naar de gaskamers is verwezen.

De mogelijkheid van het bestaan van een onbekende tweede matricule-serie, gelijk bij het transport van 18-9-42 (zie sub a van deze paragraaf) kon worden verondersteld, is hier uitgesloten, omdat daarvoor tussen de bekende nummer-series van de voorafgaande en de volgende buitenlandse transporten geen plaats is.

Toch moet de selectie-grens van 15-50 jaar worden aangehouden, omdat, naar uit de leeftijdsschaal der bekende gematriculeerden blijkt, verhoudingsgewijs juist een groot aantal mannen in de grensleeftijden

(beneden 20 en boven 40 jaar) voor tewerkstelling moet zijn aangewezen (op het totaal aantal van 172 bekende gematriculeerden reeds resp. 17 en 54 man).

De "trefkans", welke op deze wijze wordt verkregen, bedraagt, zoals uit vorenstaande cijfers valt te berekenen minstens $\frac{500}{677}$, dus $(74 + x)\%$, waarin x het

aantal mannen tussen 15 en 50 jaar voorstelt, van wie uit getuigeverklaringen is of nog zal komen vast te staan, dat zij terstond bij aankomst zijn vergast (kunnende dit aantal niet nauwkeurig worden bepaald, omdat het onderzoek naar alle gevallen nog niet is afgesloten).

De mogelijke statistische fout is dus $(26 - x)\%$.

Het zal uit de hier vermelde gegevens tevens duidelijk zijn, dat bij het aannemen van een andere selectie-grens dan die van 15-50 jaar, de "trefkans" kleiner zou worden, omdat daardoor de vermoedelijke werkelijkheid minder dicht zou worden benaderd.

De uiterste sterfdatum van degenen, omtrent wie individueel niets bekend is, moet worden gesteld op 28 Februari 1943, zoals blijkt uit de volgende statistiek van de 286 bekende gevallen van overlijden (voornamelijk opgemaakt aan de hand van het "Nummerdodenboek"):

Overleden in:	October 1942	geen
	November "	101 mannen
	December "	124 "
	Januari 1943	50 "
	Februari "	8 "
	Maart "	2 "
	April "	1 man.

h. Het transport van 26-10-1942.

Bij dit transport doet zich wederom de omstandigheid voor, dat zowel van mannen als van vrouwen brieven zijn ontvangen, en wel:

1e. brieven van 45 mannen, 2 uit Jawischowitz en de overige uit Monowitz, en wel het laatst op:

14 Dec. 1942	brieven van 10 mannen
18 Jan. 1943	" " 29 "
15 Juni "	" " 2 "
7 Sept. "	" " 2 "

8 Nov. 1943 brieven van 1 man
 7 Apr. 1944 " " 1 "
 2e. brieven van 12 vrouwen, alle uit Birkenau op
 14 Dec. 1942.

Ten aanzien van deze groepen wordt verwezen paragraaf 6 van dit hoofdstuk, en in het bijzonder wat de vrouwen betreft naar hetgeen omtrent de briefschrijfsters is opgemerkt bij het transport van 12-10-42 (zie onder f hiervóór).

In aansluiting aan hetgeen ter laatstbedoelde plaats is vermeld, en ter illustratie van de daar geopperde mogelijkheden, wordt hier nog gewezen op de merkwaardigheid, dat een der overlevende mannen (totaal slechts 3) in weerwil van het feit der ontvangen brieven, verklaart, dat alle vrouwen en kinderen terstond bij aankomst werden vergast.

Van 4 mannen zijn "Fragebogen" teruggevonden, terwijl de namen van 14 mannen zijn aangetroffen in de administratie van de "Krankenbau" van Auschwitz.

De bekende nummer-serie loopt van 70837 (A) t/m 71054 (Z), waaruit volgt, dat het aantal gematriculeerden minstens 218 heeft bedragen.

Daarbij wijzen de leeftijden der bekende tewerkgestelden uit, dat ook bij dit transport bij de selectie de leeftijdsgrens van \pm 15-50 jaar in acht is genomen.

Daar het aantal mannen van 15-50 jaar 251 bedraagt, moeten dus maximaal 33 mannen van deze leeftijdsgroep naar de "slechte" kant zijn gedirigeerd, d.i. 13%.

De namen van deze mannen zijn alleen bekend voor zover zij uit getuige-verklaringen tevoorschijn zijn gekomen.

Van de 120 bekende sterfdata liggen er:

32	in	November	1942
57	"	December	"
24	"	Januari	1943
5	"	Februari	"
1	"	Maart	"
geen	"	April	"
1	"	Mei	"

Uit deze cijfers blijkt, dat de grote sterfte heeft gelegen vóór eind Februari 1943, in verband

waarmede voor de mannen in de leeftijdsgroep van 15-50 jaar, van wie individueel niets bekend is, als uiterste sterfdatum is genomen: 28 Februari 1943.

i. Het transport van 20-11-1942.

Van dit transport is niemand teruggekeerd.

Wel zijn een aantal brieven ontvangen, nl. van:

3 mannen op 1 Dec. 1942 uit Birkenau

8 " " 14 " " "

1 man in Febr./Mei 1943 " "

1 " op 7 Sept. 1943 " Jawischowitz

dus totaal van 13 mannen, en voorts van 1 vrouw op 14 Dec. 1942 uit Birkenau.

Verder zijn de namen van 6 mannen aangetroffen in de administratie van de "Krankenbau" van Auschwitz.

Voor deze categorieën wordt verwezen naar de paragrafen 6 en 7 van dit hoofdstuk en, voor wat de vrouwen betreft, bovendien naar hetgeen is opgemerkt bij het transport van 12-10-42 (zie onder f hiervóór).

De uit de Auschwitz-administratie gereconstrueerde matricule-serie loopt van 77196 (B) t/m 77238 (W), waaruit volgt dat minstens 43 mannen voor tewerkstelling zijn aangewezen.

Uit de leeftijden van de briefschrijvers en degenen, die in de "Krankenbau" zijn aangetroffen blijkt voorts, dat bij de selectie wederom de leeftijdsgrens van ± 15-50 jaar in acht moet zijn genomen.

Daar het aantal mannen in deze leeftijdsgroepen 73 bedraagt, terwijl op grond van de bovenstaande cijfers het totaal aantal tewerkgestelden op niet meer dan 50 kan worden geschat, moet er òf een vrij zware selectie op lichamelijke conditie zijn toegepast, òf nog een tweede matricule-serie hebben bestaan, die niet bekend is geworden.

Hiervoor is ruimte tussen de bekende nummer-series van de buitenlandse transporten.

In elk geval kan bij de beschikbare gegevens niet anders worden gedaan dan aan te nemen, dat ook van dit transport, tenzij in uitzonderingsgevallen anders is gebleken, de mannen van 15-50 jaar voor tewerkstelling zijn geselecteerd.

De uiterste sterfdatum van deze mannen moet, voor zover individueel niets naders omtrent hen bekend is,

wederom worden gesteld op 28 Februari 1943, zoals blijkt uit onderstaande overzicht van de 20 bekende overlijdensgevallen, in hoofdzaak ontleend aan het "Nummerdodenboek".

Overleden in:	Dec. 1942	6 mannen
	Jan. 1943	13 "
	Febr. "	1 man
	na Febr. "	geen.

j. Het transport van 4-12-1942.

Van het lot van dit transport is niets met zekerheid bekend.

Er zijn geen overlevenden en geen briefschrijvers, terwijl in de Auschwitz-administratie geen enkele naam is teruggevonden, noch een enkel matricule-nummer, waarvan met zekerheid kan worden gezegd, dat het aan één der met dit transport gedeporteerden heeft toebehoord.

Toch is er geen reden aan te nemen, dat dit transport, voor wat betreft de tewerkstelling der voor arbeid geschikt geachte mannen, een andere behandeling heeft ondergaan dan alle andere transporten van deze periode.

De ruimten, die er bestaan tussen de nummer-series van de in de eerste week van December 1942 uit het buitenland aangekomen transporten, wijzen er trouwens op, dat er in die week nog een matricule-serie van een Nederlands transport moet zijn uitgegeven.

Dat er van de groep tewerkgestelden, aan wie de in deze serie liggende nummers hebben toebehoord, niemand bij name bekend is geworden, is niet verwonderlijk, omdat het hier een betrekkelijk klein transport (812 gedeporteerden) betreft, waarbij bovendien een percentsgewijze gering aantal mannen van de "arbeitsfähige" leeftijd was ingedeeld (in de leeftijdsgroep van 15-50 jaar slechts 69).

Hoe kleiner immers een groep tewerkgestelden is, hoe geringer naar verhouding de kans, dat van de betrokkenen naderhand nog iets wordt vernomen.

Rekening houdend met de bestaande mogelijkheden, wordt dus ook ten aanzien van dit transport de vermoedelijke werkelijkheid uit een oogpunt van waarschijnlijkheidsrekening het dichtst benaderd, indien

wordt aangenomen, dat onder de mannelijke gedepor- teerden de gebruikelijke selectie voor tewerkstel- ling heeft plaats gehad, en dat daarbij, in overeen- stemming met de gang van zaken bij de grote meerder- heid der transporten in deze periode, de leeftijds- grens van 15-50 jaar in acht is genomen.

De statistiek van de bekende gevallen van over- lijden van gedepor teerden, behoord hebbende tot de transporten van begin December 1942, wijst voorts uit, dat als uiterste datum van overlijden van de te- werkgestelden ook hier moet worden genomen: 28 Fe- bruari 1943.

k. Het transport van 12-12-1942.

Omtrent dit transport staan slechts enkele frag- mentarische gegevens ter beschikking, met behulp waarvan niettemin tot een redelijk verantwoorde con- clusie kan worden gekomen.

Van 4 mannen zijn brieven ontvangen, nl. het laatst van 1 man op 1-12-1942 uit Birkenau (leeft. 33 j.)

" 2 " in Febr./Mei 1943 uit " ("28 en 41j.)

" 1 " op 7-4-1944 uit " ("33 j.).

Voorts zijn in de administratie van de "Kranken- bau" van Auschwitz de personalia van 2 mannen te- ruggevonden.

De ene, wiens achternaam begint met een B, en die tweemaal in de administratie voorkomt, had het ma- tricule-nummer 82872, was 19 jaar oud, en werd het laatst op 27 Febr. 1943 uit de "Krankenbau" ontsla- gen.

De andere, wiens achternaam begint met een K, had nummer 82918, was 42 jaar oud, en verliet de "Krankenbau" op 23 Februari 1943.

Uit het "Nummerdodenboek" blijkt voorts, dat laatstbedoelde persoon op 28 Februari 1943 is over- leden.

Uit vorenstaande cijfers is allereerst vast te stellen, dat het aantal tewerkgestelde mannen, wier namen begonnen met de letters B t/m K, minstens 47 heeft bedragen, en dat voorts, aangezien deze let- terserie nog niet de helft van het alfabet omvat en een reeks veel voorkomende letters daarbuiten vallen, het totaal aantal gematriculeerden zeker

op iets meer dan 100 moet worden geschat.

Nu bedraagt het aantal mannen in de leeftijdsgroep van 15-40 jaar 158, in die van 15-50 jaar echter reeds 228.

Daar er voorts geen aanwijzingen zijn, die het bestaan van een tweede matricule-serie doen veronderstellen, kan dus bezwaarlijk worden aangenomen, dat de bij de selectie in acht genomen leeftijdsgrens veel hoger heeft gelegen van \pm 15-40 jaar.

Deze conclusie vindt steun in de bovenvermelde leeftijden van de bekende gematriculeerden.

Omdat verder de bekende overlijdensdata van de in de periode van begin December 1942 in Auschwitz aangekomen gedeporteerden nagenoeg alle vallen vóór eind Februari 1943, is summa summarum voor het onderhavige transport geconcludeerd, dat de mannen van 15 tot 40 jaar, tenzij individueel anders blijkt, zijn overleden uiterlijk 28 Februari 1943.

Van de vrouwen van dit transport ontbreekt na de dag van deportatie elk spoor.

6. Gevolgtrekkingen uit de gegevens omtrent hier te lande ontvangen brieven.

Van de gegevens, welke bij de vorenstaande bespreking van de afzonderlijke transporten zijn vermeld omtrent de hier te lande ontvangen brieven, kan de volgende samenvatting worden gemaakt.

A. MANNEN

Transport-datum (1942)	Kamp van af-zending (1)	Tijdstip van ontvangst in:								Totaal per transport
		1942		1943					1944	
		1 Dec.	14 Dec.	18 Jan.	Febr./ Mei	15 Juni	7 Sept.	8 Nov.	7 April	
18-9	B	2	1	1	-	-	-	-	-	5
	J	-	-	-	-	-	1	-	-	-
21-9	B	2	-	-	-	-	-	-	-	2
25-9	B	2	1	-	-	-	-	-	-	3
28-9	B	-	1	-	-	-	-	-	-	1
9-10	B	7	5	1	4	-	2	2	2	25
	M	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	J	-	-	-	-	1	-	-	-	-
12-10	B	-	-	-	-	-	-	1	1	44(2)
	J	-	-	-	-	12	21	9	-	-
19-10	B	-	26	29	2	-	1	3	1	123
	M	-	9	50	-	-	-	-	-	-
	J	-	-	-	-	1	1	-	-	-
26-10	M	-	10	29	-	2	1	-	1	45
	J	-	-	-	-	-	1	1	-	-
20-11	B	3	8	-	1	-	-	-	-	13
	J	-	-	-	-	-	1	-	-	-
4-12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12-12	B	1	-	-	2	-	-	-	1	4
Totaal	B	17	42	31	9	-	3	6	5	113
	M	-	20	79	-	2	1	-	1	103
	J	-	-	-	-	14	25	10	-	49(2)
Totaal generaal		17	62	110	9	16	29	16	6	265(2)

(1) B= Birkenau; M= Monowitz; J= Jawischowitz.

(2) Exclusief 2 op onbekende datum ontvangen brieven uit Jawischowitz.

B. VROUWEN

Transport- datum (1942)	Kamp van af- zen- ding (1)	Tijdstip van ontvangst in:								Totaal per trans- port
		1942		1943				1944		
		1 Dec.	14 Dec.	18 Jan	Febr./ Mei	15 Juni	7 Sept.	8 Nov.	7 April	
18-9	B	-	-	-	-	-	-	-	1	1
21-9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25-9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28-9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9-10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12-10	B	19	2	-	1	-	-	-	-	22
19-10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26-10	B	-	12	-	-	-	-	-	-	12
20-11	B	-	1	-	-	-	-	-	-	1
4-12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12-12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	B	19	15	-	1	-	-	1	-	36

(1) B= Birkenau.

Voor de beoordeling van de in deze staatjes vermelde gegevens dient in de eerste plaats de vraag te worden gesteld in hoeverre deze kunnen worden geacht te beantwoorden aan een realiteit, primair in deze zin, of in het algemeen kan worden aangenomen, dat de briefschrijvers en -schrijfsters werkelijk tot de tewerkgestelden hebben behoord, en niet misschien (voor een deel) toch terstond, nadat zij hadden mogen (of moeten) schrijven, naar de gaskamers werden verwezen.

Voor wat de mannen betreft kan dit, behoudens mogelijke uitzonderingen, buiten twijfel worden gesteld, omdat in controleerbare gevallen uit verklaringen van overlevenden en door vergelijking van de gegevens omtrent de ontvangen brieven met die van het "Nummerdodenboek", de "Krankenbau"-administratie, het "Kommandobuch Golleschau" of de "Fragebogen" is kunnen worden vastgesteld, dat de betrokkenen inderdaad kortere of langere tijd na de dag van aankomst nog in

leven waren.

Zoals bij de behandeling van het transport van 12 Oct. 1942 (zie blz. 75) reeds is opgemerkt, is dit echter ten aanzien van de vrouwen niet met zekerheid aan te tonen.

Geen der met de onderhavige transporten gedeporteerde vrouwen is teruggekeerd, zodat getuigenissen van overlevenden omtrent de gang van zaken bij het briefschrijven ontbreken, terwijl voorts van het bestaan van geen der briefschrijfsters na de dag van aankomst te Auschwitz uit de bewaard gebleven resten van kamp-administraties of uit verklaringen van overlevenden van deze of andere transporten ooit is gebleken.

Niettemin dient te worden overwogen, dat het tegendeel, n.l. dat de briefschrijfsters niet de massale vergassingen bij aankomst hebben overleefd, evenmin valt te bewijzen, en dat de veronderstelling, dat dit wèl het geval is geweest, zijdelings steun vindt in het feit-op-zich, dat althans van één der transporten (zie bij het transport van 18 Sept. 1942, blz. 65 hiervoor) enkele vrouwen, zij het dan dat deze niet tot de briefschrijfsters behoorden, enige tijd na de dag van aankomst in het kamp zijn aange troffen, waaruit in elk geval blijkt, dat in deze periode tewerkstelling van vrouwen is voorgekomen.

Mede in aanmerking genomen, dat van briefschrijfsters uit andere perioden wèl is kunnen worden nagegaan dat zij een tijd na aankomst in Auschwitz nog in leven waren, zijn daarom de gegevens omtrent de ontvangen brieven in zoverre als "betrouwbaar" aanvaard, dat ook van de betrokken vrouwen wordt geacht vast te staan, dat zij de massale vergassingen bij aankomst hebben overleefd, en zijn tewerkgesteld.

In de tweede plaats rijst de vraag in hoeverre uit de data van ontvangst der brieven hier te lande (x), resp. (voor zover bekend) de op de brieven

(x) Hiervoor gelden de data van ontvangst bij de voormalige Joodse Raad, die na van de ontvangst der brieven aantekening te hebben gehouden, deze distribueerde. Nagenoeg alle gegevens, waarvan hier is gebruik gemaakt, zijn aan het archief van de Raad ontleend.

vermelde dagtekening, kan worden opgemaakt wanneer de brieven zijn geschreven, m.a.w. in hoeverre aan de hand van die data houdbare gevolgtrekkingen kunnen worden gemaakt ten aanzien van het tijdstip, waarop de betrokkenen moeten worden geacht nog in leven te zijn geweest.

Dat deze vraag moet worden gesteld vindt zijn grond in de volgende bij het onderzoek aan het licht getreden feiten, welke aan de vorenbedoelde data een betrekkelijke betekenis verlenen.

1e. In 11 gevallen, waarin van briefschrijvers tevens de sterfdata bekend waren, bleken de betrokkenen reeds geruime tijd vóór de datum van ontvangst van hun brieven hier te lande te zijn overleden, nl.

in 6 gevallen 2 à 3 weken tevoren

" 3 " 1 à 1½ maand "

" 1 geval ruim 9 maanden "

" 1 " " 10 " "

2e. Ook in een aantal andere gevallen kon, door vergelijking van de ontvangst-data van brieven van mannen, wier namen dezelfde beginletter hadden, met de sterfdata in de overeenkomstige groep (letterserie) volgens het "Nummerdodenboek", tot het eerder overleden zijn van betrokkenen worden geconcludeerd.

3e. Van een drietal bewaard gebleven brieven, die een dagtekening droegen (het aantal brieven, dat is kunnen worden achterhaald is zeer gering, doordat de geadresseerden of inmiddels zelf werden gedeporteerd of de ontvangen brieven uit vrees, dat deze te kwader ure door de Duitsers als bezwarend materiaal zouden worden aangerekend, vernietigd), is gebleken, dat die dagtekening 2½ tot 3½ maand lag vóór de data van aankomst der brieven hier te lande.

4e. Uit getuigenissen van overlevenden is komen vast te staan, dat somtijds opdracht werd gegeven de brieven een maand later te dateren.

Deze feiten, gevoegd bij de uit vorenstaande overzichten in het oog springende bijzonderheid, dat de brieven op gezette data in collectieve zendingen aankwamen, zou wijzen op het bestaan, ook in Auschwitz, van de uit zo menig concentratiekamp bekende praktijk, waarbij van de brieven der gevangenen eenvoudig een "stock" werd aangelegd, waarvan zo nu en dan

een willekeurig gekozen stapel voor verzending werd vrijgegeven.

Tegenover de vorenbedoelde gevallen, waarin de ontvangstdata der brieven geen houvast bleken te bieden voor de bepaling van het tijdstip, waarop kon worden geacht door de betrokkenen een laatste levens-teken te zijn gegeven, staan echter een vrij groot aantal andere gevallen, waarin dit houvast wel bleek te bestaan.

Min of meer afhankelijk van het kamp, waaruit de brieven afkomstig waren (in Jawischowitz en Monowitz waren in het algemeen de gevangenen voor wat de postverzending aangaat in een gunstiger positie dan in het eigenlijke Auschwitz en Birkenau) kon op grond van controleerbare individuele gevallen, waarbij de namen van briefschrijvers werden teruggevonden in de kampadministratie met aanduidingen, waaruit van hun bestaan op of na de ontvangstdatum van hun brieven bleek, voor bepaalde groepen briefschrijvers worden geconcludeerd, dat deze groepen nagenoeg in hun geheel omstreeks die datum nog in leven moeten zijn geweest.

Het is met het oog op deze tegenstrijdigheid duidelijk, dat er om tot een zo goed mogelijk verantwoordte conclusie te geraken inzake het vermoedelijk tijdstip van overlijden van briefschrijvers, omtrent wie buiten het feit der van hen ontvangen brieven niets met zekerheid bekend is, niets anders op zit dan een middenweg te kiezen, waarbij, statistisch bezien, de denkbare invloed van de onzekere factoren tot een minimum wordt gereduceerd.

Daar nu de tijd, welke gemiddeld verliep tussen de data, waarop de brieven werden geschreven, en die, waarop zij hier te lande werden ontvangen, met inachtneming van de vorenstaande gegevens kan worden geschat op 2 maanden, en de maximale levensduur van de tewerkgestelden in Auschwitz in de hier besproken periode kan worden geraamd op 4 maanden, wordt voor de te stellen conclusie een uit een oogpunt van waarschijnlijkheidsrekening redelijke basis verkregen, indien in het algemeen wordt aangenomen, dat de briefschrijvers, tenzij individueel anders blijkt,

uiterlijk tot \pm 2 maanden na de ontvangstdatum nog in leven zijn geweest (bij de uitvoering de uiterste sterfdatum steeds te fixeren op de laatste dag van de lopende maand, om de schijn te vermijden dat die datum exact kon worden vastgesteld).

Voor de toepassing van deze regel dient echter een restrictie in acht te worden genomen.

Wanneer zij namelijk onverkort zou worden toegepast, zouden de aldus bepaalde uiterste sterfdata voor een aantal schrijvers van in December 1942 en begin 1943 ontvangen brieven komen te liggen na de datum, welke in de voor de betrokken transporten geldende algemene conclusie is vastgelegd (resp. 31 December 1942 en 31 Januari en 28 Februari 1943), en daarmee tot een resultaat worden gekomen, dat over het geheel genomen in strijd zou zijn met vaststaande gegevens van het "Nummerdodenboek".

Daarom dient bovenbedoelde regel slechts te worden toegepast onder het voorbehoud dat, indien bij terugrekening van 2 maanden wordt uitgekomen op een datum, die ligt vóór de uiterste sterfdatum volgens de algemene conclusie, deze conclusie geldend blijft.

Deze constructie heeft het voordeel, dat daarin ongezoekt is verdisconteerd het uit de ervaring bekende, maar moeilijk in een reële factor tot gelding te brengen feit, dat de gevangenen, die de schok van eerste kampervaringen overleefden, hoe langer hoe beter levenskansen kregen, doordat zij zich aan de omstandigheden leerden aanpassen, en dat dus, omgekeerd, de sterftekans in de eerste maanden van het verblijf in de kampen groter was dan later.

Ten slotte moet worden vastgelegd, dat, in verband met het voorkomen van bijzondere gegevens of aanwijzingen omtrent het lot van individuele personen of kleine groepen, ruimte moet worden gelaten voor afwijkende vaststelling van de (uiterste)overlijdensdata.

7. Bepaling van het tijdstip van overlijden van uit de "Krankenbau-Auschwitz" ontslagen gevangenen.

In de administratie van de "Krankenbau-Auschwitz"

zijn vóór de namen der in deze inrichting opgenomen geweest zijnde gevangenen de data vermeld, waarop de opname plaats had, en achter de namen van degenen, die in de "Krankenbau" overleden, de sterfdata aangegeven.

Achter de namen van hen, die levend de "Krankenbau" hebben verlaten, is of de datum vermeld, waarop de "Entlassung" plaatsvond, met een aanwijzing omtrent het "Block" waarheen zij werden afgeschreven, dan wel met de aanduiding "L" (= "Lager"), terwijl in een aantal andere gevallen, zonder datumvermelding, achter de namen van de betrokkenen alleen de letter T is geplaatst.

De betekenis van deze letter is niet met zekerheid kunnen worden vastgesteld.

Er is wel eens gemeend, dat "T" "Tot" betekende, en dat ermede was bedoeld, dat de betrokkenen naar de gaskamer waren verwezen, doch deze mening is niet vol te houden.

Het overlijden is elders in de Duitse kamp-bescheiden nimmer met een "T", doch met een kruisteken aangegeven, terwijl de vergassing in de gewone administratie niet werden geregistreerd.

Voor zover hieromtrent toch aantekening werd gehouden, geschiedde dit in een afzonderlijke, bij de "Politische Abteilung" ondergebrachte kartotheek, die van tijd tot tijd werd vernietigd, en die werd aangeduid met het kenmerk "S.B.", hetwelk volgens de officiële kamp-code "Sonderbehandlung" moest betekenen (zie "Auschwitz I", blz. 14).

Bovendien is een "T-geval" bekend, waarin de betrokkene later (d.w.z. na de datum, waarop hij volgens de administratie in de "Krankenbau" was opgenomen) nog in het kamp is aangetroffen.

Niet ondenkbaar is, dat met de "T" een samengesteld woord werd aangeduid, beginnend met "Tag.." of "Tages...", en dat dit wilde zeggen, dat de betrokkene na onderzoek nog voldoende "arbeitsfähig" werd geacht en op dezelfde dag werd heengezonden.

Ook dit blijft echter een gissing.

Het gaat er thans om een verantwoorde (uiterste) overlijdensdatum vast te stellen voor diegenen, van

wie alleen de dag van hun aanmelding bij, resp. hun ontslag uit de "Krankenbau" bekend is, en van wie later niets meer werd vernomen.

Hierbij kan als vaststaand worden aangenomen, dat zij, die in de "Krankenbau" terecht kwamen, ziek waren, althans in een minder goede lichamelijke conditie verkeerden.

Aan de andere kant betekende een verblijf in de "Krankenbau" een periode van rust, waarin de zieken weer enigszins op hun verhaal konden komen.

Voor wat de "T-gevallen" betreft is uiteraard omtrent de omstandigheden, waarin de betrokkenen tijdens hun aanwezigheid in de "Krankenbau" verkeerden, in het geheel niets te zeggen.

De aangegeven factoren tegen elkaar afgewogen, is er in beginsel geen reden de hier bedoelde groep voor de bepaling van de maximale levensduur der betrokkenen onder een andere categorie te brengen dan de overige tewerkgestelden.

Daarom ware te stellen dat, voor zover de datum van opname in of ontslag uit de "Krankenbau" valt binnen het tijdvak, dat wordt bestreken door de algemene conclusie voor de tewerkgestelden van het betrokken transport, deze conclusie blijft gelden.

Voor zover de datum van opname of ontslag valt buiten dat tijdvak, is aangenomen, dat de betrokkene is overleden uiterlijk de laatste van de maand, waarin die datum is gelegen.

8. Afzonderlijke conclusie voor hen, van wie in de Auschwitz-administratie "Fragebogen" zijn aangetroffen.

Gelijk reeds is gezegd in par. 1 van dit hoofdstuk, moet van diegenen, van wie "Fragebogen" zijn aangetroffen, worden aangenomen, dat zij op het tijdstip van de grote evacuatie (Januari 1945) nog in leven waren.

Wegens de incompleetheid der beschikbare verzameling kan tot het omgekeerde niet worden geconcludeerd, zodat van iemand, van wie geen "Fragebogen" is gevonden, a priori niet kan worden gezegd, dat hij dus vóór het tijdstip der evacuatie moet zijn

overleden.

In zoverre biedt de verzameling dus geen steun voor of correctie op de getrokken algemene conclusies.

Wel echter kan in sommige gevallen, in verband met andere gegevens, inzonderheid die aangaande briefschrijvers, voor bepaalde (kleine) groepen wellicht tot een nadere gevolgtrekking worden gekomen, bijv. wanneer in zodanige groep opvallend veel "Fragebogen" worden gevonden.

Het zal dan mogelijk kunnen zijn van de gehele groep vast te stellen, dat de betrokkenen langer moeten hebben geleefd dan volgens de algemene conclusie van het betreffende transport zou moeten worden aangenomen.

Daar dergelijke mogelijkheden eerst bij de uitwerking kunnen blijken, en dus terzake geen algemene regelen kunnen worden gesteld, kan op dit punt in dit algemeen overzicht niet verder worden ingegaan.

Overigens wordt er nog op gewezen, dat de verschillende kampen in het ressort Auschwitz niet op dezelfde dag zijn geëvacueerd.

Hiervoor, alsmede voor de te stellen eindconclusies omtrent degenen, op wie de "Fragebogen" betrekking hebben, wordt verwezen naar het deeltje "Auschwitz VI".

9. Afzonderlijke conclusies voor een aantal mannen, wier namen voorkomen in het "Kommandobuch Colleschau".

Ter aanvulling van hetgeen in het deeltje "Auschwitz II" (blz. 18 e.v.) is vermeld aangaande de gegevens van het "Kommandobuch Colleschau", is het nodig enkele opmerkingen te maken met betrekking tot het lot van een aantal in dat document genoemde mannen, wier sterftedatum daarin niet is aangegeven, en van wie ook uit andere bron die datum niet bekend is geworden.

Gedoeld wordt op die gevallen, waarin achter de namen der betrokkenen in het "Kommandobuch" de vol-

gende aanduidingen voorkomen, welke, naar uit het beschikbare vergelijkingsmateriaal is kunnen worden vastgesteld, de daar achter vermelde betekenis hadden: "A" of "(A)", al dan niet gevolgd door een datum (= "afgevoerd naar het kamp Auschwitz"); "†" (= "overleden in het kamp Golleschau"); "†S" (= "overleden in het "Steinbruch-Kommando" van het kamp Golleschau").

Het is mogelijk gebleken uit deze aanduidingen verdergaande conclusies te trekken, doordat:
 1e. uit vergelijking van de gegevens van het "Kommandobuch" met op dezelfde personen betrekking hebbende gegevens in de Auschwitz-administratie is kunnen worden vastgesteld, dat zij, die naar Auschwitz werden overgebracht, niet voor onmiddellijke vergassing waren bestemd, maar opnieuw in het Auschwitz-complex werden tewerkgesteld;
 2e. nadere bestudering van de gegevens van het "Kommandobuch" heeft uitgewezen, dat dit boek vóór 28 October 1942 niet, na die datum wèl nauwkeurig werd bijgehouden in die zin, dat de mutaties eerst sedert dat tijdstip steeds met datumvermelding werden aangegeven.

In verband met het geconstateerde sub 1e levert de vaststelling van de uiterste datum van overlijden van hen, die naar Auschwitz werden afgevoerd, en omtrent wie verder niets bekend is, geen moeilijkheden meer op, aangezien te hunnen opzichte de algemene conclusie voor de tewerkgestelden van hun transport van toepassing moet worden geacht.

Verder kan het tijdvak, waarbinnen het overlijden moet hebben plaatsgehad van hen, die blijkens de aantekeningen in het "Kommandobuch" de dood hebben gevonden in het kamp Golleschau, of in het "Steinbruch-Kommando", op grond van het geconstateerde sub 2e worden begrensd tot 28 October 1942.

10. Afzonderlijke conclusies ten aanzien van hen, van wie bekend is, dat zij uit Westerbork zijn afgevoerd in October 1942, maar van wie de juiste transportdatum niet is kunnen worden vastgesteld.

Doordat de Duitsers in September/October 1942

overgingen tot versnelde uitvoering van het deportatie-programma, en in verband daarmee de Joden uit de in het land verspreide werkkampen lieten overbrengen naar Westerbork, was er in October 1942 in dit kamp een zodanige toevloed van gevangenen, dat de administratie deze niet volledig heeft kunnen registreren.

Dit heeft tot gevolg gehad, dat in October 1942 een aantal gevangenen is gedeporteerd, zonder dat nauwkeurig werd aangetekend met welk transport zij werden afgevoerd.

In de bewaard gebleven registers van Westerbork staat in de kolom, bestemd voor de vermelding der transportdata, achter de namen der betrokkenen slechts de aanduiding: "October 1942".

Hun namen komen niet voor op enige transportlijst, zodat de datum van hun wegvoering ook niet op andere wijze kan worden bepaald.

Toch moet de aantekening in het Westerbork-register als juist worden aanvaard, omdat van het bestaan der betrokkenen na de maand October 1942 niet meer is gebleken, terwijl hun namen niet voorkomen op de lijsten van in Westerbork overleden of uit dat kamp ontslagen gevangenen.

Daar voorts uit het documentatie-materiaal is kunnen worden vastgesteld, dat de transportlijst van 2 October 1942 compleet is geweest, zodat op die datum geen gevangenen kunnen zijn afgevoerd, die niet op de transportlijst voorkomen, terwijl reeds van het transport van 5 October 1942, en van enkele andere October-transporten, vaststaat, dat een aantal gevangenen boven de transportsterkte volgens de officiële lijst is meegezonden, kunnen de hierbedoelde gedeporteerden zijn weggevoerd òf met de "Cosel-transporten" van 5, 16, 23 of 30 October 1942 òf met de "Rechtstreekse Auschwitz-transporten" van 9, 12, 19 of 26 October 1942.

Het is duidelijk, dat, om voor deze gedeporteerden, voor zover individueel niets naders omtrent hen bekend is, het tijdvak te bepalen, waarbinnen hun overlijden moet hebben plaatsgehad, steeds rekening moet worden gehouden met de ruimste termijn,

welke voor de categorie, waartoe zij hebben behoord, bij één der genoemde transporten geldt.

Dit beginsel leidt, op grond van hetgeen in de voorgaande bladzijden is besproken, rechtstreeks tot de volgende conclusies:

1e. De vrouwen en de kinderen tot 15 jaar, alsmede de mannen ouder dan 50 jaar, moeten, tenzij individueel anders bekend is, worden geacht rechtstreeks naar Auschwitz te zijn vervoerd, en terstond door vergassing om het leven te zijn gebracht.

Zij moeten worden gerekend te zijn overleden niet eerder dan 8 October 1942 (datum van aankomst te Auschwitz van het transport van 5 October 1942) en niet later dan 2 November 1942 (datum van aankomst te Auschwitz van het transport van 30 October 1942).

2e. De mannen in de leeftijdsgroep van 15 t/m 50 jaar kunnen hebben behoord tot één der "Cosel-transporten", en dus voor tewerkstelling in de "Zwangarbeitslager" in Cosel uit de trein zijn gehaald.

Zij moeten daarom, overeenkomstig de ruimste conclusies voor de Cosel-transporten, tenzij individueel anders is gebleken, worden geacht te zijn overleden niet eerder dan 8 October 1942 (datum van aankomst te Auschwitz van het transport van 5 October 1942) en niet later dan 31 Maart 1944, zijnde de datum, waarop de overlevenden in Blechhammer en in het ressort Gross Rosen waren samengetrokken en gerekend kunnen worden alle bekend te zijn geweest.

11. Niet uit Westerbork vertrokken Auschwitz-transporten.

Volledigheidshalve dient aan het eind van dit hoofdstuk nog melding te worden gemaakt van een twaalftal Auschwitz-transporten, die niet uit Westerbork zijn vertrokken, n.l. een transport op 23 October 1942 uit Mauthausen, en één op 26 November 1942 uit Amersfoort.

Eerstgenoemd transport bestond uit 40 mannen.

Hun namen zijn vermeld in de Mauthausen-administratie, met de aantekening, dat zij naar Auschwitz werden afgevoerd.

Overeenkomstig de conclusie voor de transporten

van het laatst van October 1942, moeten deze mannen, voor zover individueel niets omtrent hen bekend is, worden geacht te zijn overleden uiterlijk 28 Februari 1943.

Als begin-datum van het tijdvak, waarbinnen het overlijden moet hebben plaatsgehad, moet in verband met de geschatte reisduur Mauthausen-Auschwitz worden genomen: 25 October 1942.

Het transport, dat op 26 November 1942 vertrok uit Amersfoort, bestond uit 140 man.

Het werd eerst per trein gebracht naar Essen (Duitsland), waar het werd gesplitst.

Per auto werden 38 man verder vervoerd naar Auschwitz, terwijl de overigen werden gebracht naar Mauthausen en Buchenwald.

De namen van deze laatste groepen zijn alleen bekend voor zover zij uit getuige-verklaringen of uit de Mauthausen- en Buchenwald-administratie blijken.

In die gevallen zijn ook hun overlijdensdata bekend.

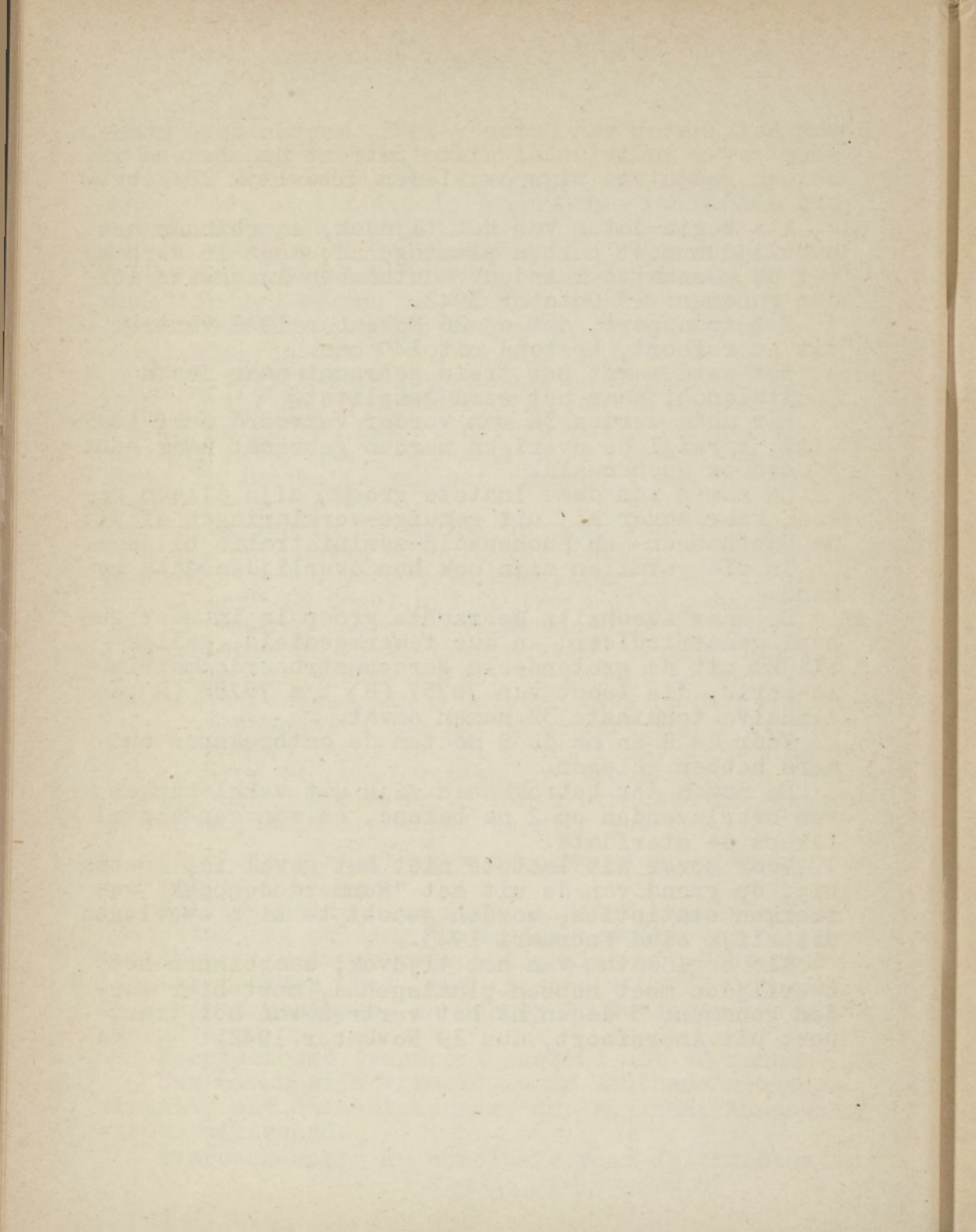
De naar Auschwitz gebrachte groep is in haar geheel gematriculeerd en dus tewerkgesteld, gelijk blijkt uit de grotendeels gereconstrueerde matricule-serie, die loopt van 78757 (B) t/m 78788 (S), en derhalve tenminste 32 namen omvat.

Vóór de B en na de S moeten de ontbrekende nummers hebben gelegen.

De namen der betrokkenen zijn uit verklaringen van overlevenden op 2 na bekend, en van een aantal tevens de sterfdata.

Voor zover dit laatste niet het geval is, moeten zij, op grond van de uit het "Nummerdodenboek" getrokken statistiek, worden geacht te zijn overleden uiterlijk eind Februari 1943.

Als begindatum van het tijdvak, waarbinnen het overlijden moet hebben plaatsgehad, moet hier worden genomen: 3 dagen na het vertrek van het transport uit Amersfoort, dus 29 November 1942.

Bijlage I

OVERZICHT VAN DE ZIEKENTRANSPORTEN IN DE
COSEL-PERIODE (vgl. par.9 van Hoofdstuk
II, blz. 19 e.v.)

Plaats van vertrek der trans- porten	Vertrek data van de trans- porten naar Blech- hammer	Vertrek data van de trans- porten naar Auschwitz II(Birke- nau)	Vertrek data van de trans- porten naar an- dere plaatsen dan Ausch- witz of Blech- hammer	Uiterste da- ta van over- lijden der betrokkenen in: Ausch- een der witz II arbeids- (Birke- kampen nau) in Sile- zië	
1	2	3	4	5	6
Gogolin			onbekend 1-10-42		31-10-42
Sakrau	7-10-42	12-12-42		31-12-42	
Annaberg	16-10-42	12-12-42		31-12-42	
"	23-10-42	12-12-42		31-12-42	
Johannsdorf	21-10-42	12-12-42		31-12-42	
Fürstengrube	10-11-42	12-12-42		31-12-42	
Eichtal	5-12-42	12-12-42		31-12-42	
KL Mengersdorf	12-12-42	12-12-42		31-12-42	
Spytkowitz		15-12-42		31-12-42	
Bobrek			St Annaberg 25-11-42		28-2-43
Malapane			Sakrau: 15-1 -43		31-3-43
Seibersdorf			15-1 -43		31-3-43
Fürstengrube			15-1 -43		31-3-43
Spytkowitz			Lazy: 15-1 --43		1-5-43
Schöppenitz	20-12-42	13- 2-43		28-2-43	
St. Annaberg	30-12-42	13- 2-43		28-2-43	
Schöppenitz	10- 2-43	13- 2-43		28-2-43	
Gogolin		28- 2-43		31-3-43	
Neukirch		20- 2-43		28-2-43	
Fürstengrube		12- 3-43		31-3-43	
Sakrau		15- 3-43		31-3-43	

1	2	3	4	5	6
Sackenhoym	17-3-43	28-3-43		31-3-43	
Gleiwitz	20-3-43	28-3-43		31-3-43	
Schöppenitz	20-3-43	28-3-43		31-3-43	
Seibersdorf	25-3-43	28-3-43		31-3-43	
Johannsdorf	10-4-43	13-4-43		30-4-43	
Gleiwitz	10-4-43	13-4-43		30-4-43	
Schöppenitz	13-6-43	15-6-43		30-6-43	
Lazy	1-5-43	15-6-43		30-6-43	
Sakrau	18-5-43	15-6-43		30-6-43	
Neukirch		20-5-43		31-5-43	
Seibersdorf	21-5-43	15-6-43		30-6-43	
			Sakrau:		
Fürstengrube			6-43		30-6-43
Bobrek			6-43		30-6-43
Malapane			6-43		30-6-43
Blechhammer		24-7-43		31-7-43	
Neukirch		8-43		31-8-43	
Laurahütte	8-43	31-8-43		31-8-43	
Bobrek	24-8-43	31-8-43		31-8-43	
Malapane	24-8-43	31-8-43		31-8-43	
Blechhammer		10-9-43		30-9-43	
(typhus-trpt)					
Gräditz	26-9-43	10-43		31-10-43	
Königshütte	10-43	10-43		31-10-43	
Malapane	11-43	11-43		30-11-43	
Bobrek	11-43	11-43		30-11-43	
Blechhammer	2-44	2-44		29-2-44	
Sakrau	23-3-44	26-3-44		31-3-44	
Bobrek	23-3-44	26-3-44		31-3-44	
Malapane	23-3-44	26-3-44		31-3-44	
Börsigwerke	23-3-44	26-3-44		31-3-44	
			onbekend		
Wiesau			2-44		29-2-44
Reigersfeld	16-4-44	8-44		31-8-44	
Ottmuth	5-44	8-44		31-8-44	
Blechhammer		10-44		31-10-44	

OVERZICHTSKAART VAN DE „ZWANGSARBEITSLAGER“ EN „KONZENTRATIONSLAGER“ IN SILEZIE

SITUATION MAP SHOWING FORCED LABOUR- AND CONCENTRATION CAMPS IN SILESIA

— GREN VAN SILEZIE = SILESIA FRONTIER
— GREN TUSSENEN } **GROSS-ROSEN COMPLEX AND AUSCHWITZ COMPLEX**
BOUNDARY LINE BETWEEN
— SPOORWEGEN = RAILWAYS

— LEGENDA: —

Odelzdorf	Zagrodno
Anhalt	Holdunow
St. Annaberg	Gora Sw. Anny
Antonienhütte	Antonowice
Auschwitz	Oswiecim
Bautzen	Bytala
Birkenau	Brzezinka
Bismarckhütte	H. Batory
Blochhammer	Blachowina
Bobrek	Bytom
Brosław	Wroclaw
Brzeg	Brzeg
Burschau	Bialostawice
Cosel	Kozle
Dornkau	Wislegiersdorf
Dyhernfurth	Brzeg Dolny
Eichtal	G. Dabrowka
Erdmannsdorf	Zgnyly Most
Faulbrück	Sanebodzice
Freiburg	Maleschwitz
Fünfleichen	Pszczyna
Fürstengrube	Kladsko
Glatz	Glinice
Gleiwitz	Sierzko Opole
Gogolin	Zlotoryja
Goldberg	Goleszow
Golleschau	Zgorzelec
Görlitz	Grabinia
Gräben	Rozynskielicki
Gras Rosen	Zielona Gora
Grünberg	Owiecno
Habendorf	Jelenia Gora
Henningsdorf	Johannsdorf
Hirschberg	Jawiszowice
Janow	Jaworzno
Jawiszowitz	Jaworzno
Jaworzno	Jaworzno
Johansdorf	Jaskowice (Opole)

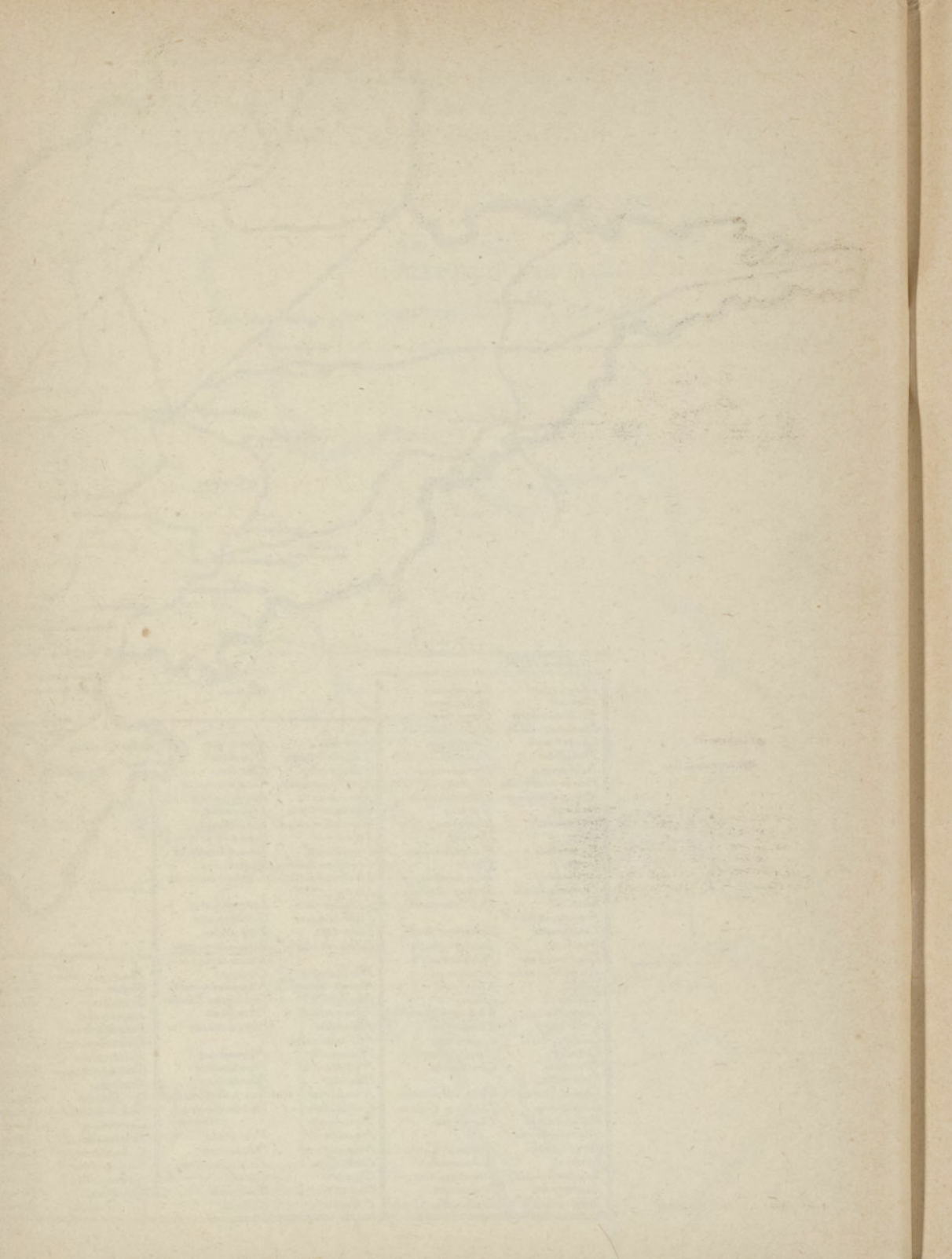
Kattowitz	Katowice
Kittlitztraben	Tresbien
Klattendorf	Klocina
Kochanowitz	Kochanowice
Kochowitz	Kochlowice
Krimpschütte	Chorzow
Kudowa (Bad)	Chucloba
Laband	Labody (Labe)
Lamsdorf	Lambinowice
Langenbielau	Bielawa
Laurahütte	Siemianowice
Laury	Litomerice
Leitmeritz	Glabczyce
Leobschütz	Legnica
Liegnitz	Ludwikowice
Ludwigsdorf	Klodzko (Glatz)

Malapana	Ozimek
Mangsdorf (St.)	Magnuszowicki
Marktgrätz	Laskowice Olskie
Masschwitz	Maslice
Mechtal	Miechowice
Mittelschunde	Monowice
Monowitz	Mysłowice
Mysłowitz	Nysa
Neisse	Surmik (Brosław)
Neukirch	Polska Gorka
Gr. Neukirch	(Coser)
Neurode	Prudnik
Neustadt	Niemcza
Nimptsch	Zdzieszowice
Oderthal	Opole
Oppeln	Ostraw
Ostrow	Ostrach
Ottmuth	Odmot

Peiskerscham	Pykowitz
Pebrwabiau	Pleszyce
Ratibor	Raciborz
Reigersfeld	} Bierawa
Reigersfeld	
Reichenbach	Sachsenheim
Rietschen	Zakrzów
Sachsenhoym	Wielka Sarna
Sakrau	Kowary
Gr. Sarne	Swierzawa
Schmiedeberg	Szopienice
Schönau	Szwidnica
Schöppenitz	Trzynie
Schweidnitz	Sosnowice
Siebersdorf	Soytkowice
Soytkowitz	Soytkowice
Gr. Strelitz	Strzelce

Tarnowitz	Tarnowski Gary
Töchen	Cieszyn
Theresienstadt	Terezin
Trautenau	Trzbnica
Trebnitz	Tschebinia
Trzebinia	Walbrzych
Waldenburg	Cieplice Skalske
Warmbrunn	Syców
Gr. Warthenberg	Wisau
Wiesau	Wisau
Wislegiersdorf	Gluszyca

INFORMATIEBUREAU VAN HET NEDERLANDSCHE ROODE KRUIS

SAMENVATTING VAN DE CONCLUSIES
voor de "Cosel-transporten"

A. Algemeen (voor alle transporten)

- 1) In het hierachter volgend overzicht zijn vermeld: in kolom 1:

de data van vertrek van de Cosel-transporten uit Westerbork;

in de kolommen 2 en 3:

de data, waarna, resp. de data waarvóór zijn geboren de mannen, die, behoudens uitzonderingen, op het station Cosel zijn uitgestapt,

in kolom 4:

de data, op of omstreeks welke moeten worden geacht te zijn overleden in Auschwitz II (Birkenau) alle gedeporteerden, die niet in Cosel zijn uitgestapt, voor zover niet blijkt, dat zij langer hebben geleefd.

Hierbij moet worden bedacht dat:

- a) van het transport van 30 Nov. 1942 o.a. rechtstreeks zijn doorgereisd naar Auschwitz de mannen, wier namen op de transportlijst zijn vermeld onder de groep "Häftlinge",
- b) van het transport van 8 Dec. 1942 o.a. een groep van 38 arbeidsgeschikte mannen rechtstreeks is doorgereisd naar Auschwitz.

Data van vertrek van het transport uit Westerbork (1942)	Op het station Cosel zijn, behoudens uitzonderingen, uitgestapt de mannen, die zijn geboren:		Zij, die niet in Cosel zijn uitgestapt, moeten, tenzij blijkt, dat zij langer hebben geleefd, worden geacht te zijn overleden op of omstreeks:
	na:	voor:	
1	2	3	4
28 Aug.	31-8-1891	31-8-1927	31-8-1942
31 Aug.	3-9-1891	3-9-1927	3-9-1942
4 Sept.	7-9-1891	7-9-1927	7-9-1942
7 Sept.	10-9-1891	10-9-1927	10-9-1942
11 Sept.	14-9-1891	14-9-1927	14-9-1942
14 Sept.	17-9-1891	17-9-1927	17-9-1942
2 Oct.	5-10-1891	5-10-1927	5-10-1942
5 Oct.	8-10-1891	8-10-1927	8-10-1942
16 Oct.	19-10-1891	19-10-1927	19-10-1942
23 Oct.	26-10-1891	26-10-1927	26-10-1942
30 Oct.	2-11-1891	2-11-1927	2-11-1942
2 Nov.	5-11-1891	5-11-1927	5-11-1942
6 Nov.	9-11-1891	9-11-1927	9-11-1942
10 Nov.	13-11-1891	13-11-1927	13-11-1942
16 Nov.	19-11-1891	19-11-1927	19-11-1942
24 Nov.	27-11-1891	27-11-1927	27-11-1942
30 Nov.	3-12-1891	3-12-1927	3-12-1942
8 Dec.	11-12-1891	11-12-1927	11-12-1942

- 2) Voor zover in individuele gevallen, of ten aanzien van bepaalde groepen blijkt, dat de betrokkenen rechtstreeks naar Auschwitz doorgereisde personen langer in leven zijn gebleven dan tot het in kolom 4 van het overzicht sub 1 vermelde tijdstip (d.w.z. dus niet terstond bij aankomst zijn vergast), terwijl hun sterfdatum niet individueel kan worden vastgesteld, moeten zij worden geacht te zijn overleden in of in de omgeving van Auschwitz na dat tijdstip (tevens vermeld in kolom 2 van onderstaand overzicht), doch vóór de in kolom 3 van het volgend overzicht ver-

melde datum.

Datum van vertrek van het transport uit Westerbork (1942)	Zij, die rechtstreeks zijn doorgereisd naar Auschwitz en niet terstond bij aankomst zijn overleden, moeten worden geacht te zijn overleden in of in de omgeving van Auschwitz:	
	na:	doch uiterlijk op:
1	2	3
28 Aug.	31 Aug. 1942	31 Dec. 1942
31 Aug.	3 Sept. 1942	31 Dec. 1942
4 Sept.	7 Sept. 1942	31 Dec. 1942
7 Sept.	10 Sept. 1942	31 Dec. 1942
11 Sept.	14 Sept. 1942	31 Dec. 1942
14 Sept.	17 Sept. 1942	31 Dec. 1942
2 Oct.	5 Oct. 1942	31 Jan. 1943
5 Oct.	8 Oct. 1942	31 Jan. 1943
16 Oct.	19 Oct. 1942	28 Febr. 1943
23 Oct.	26 Oct. 1942	28 Febr. 1943
30 Oct.	2 Nov. 1942	28 Febr. 1943
2 Nov.	5 Nov. 1942	28 Febr. 1943
6 Nov.	9 Nov. 1942	28 Febr. 1943
10 Nov.	13 Nov. 1942	28 Febr. 1943
16 Nov.	19 Nov. 1942	28 Febr. 1943
24 Nov.	27 Nov. 1942	28 Febr. 1943
30 Nov.	3 Dec. 1942	28 Febr. 1943
8 Dec.	11 Dec. 1942	28 Febr. 1943 (x)

3) Zij, die uit enig kamp op ziekentransport zijn gesteld en van wie sedert dien niets meer is vernomen, moeten worden geacht te zijn overleden in de loop van de maand, waarin het ziekentrans-

(x) Alle mannen van 15-50 jaar (geboren na 11 Dec. 1891, doch vóór 11 Dec. 1927) van het transport van 8 Dec. 1942, ook de (niet bij name bekende) 38 mannen, die rechtstreeks zijn doorgereisd naar Auschwitz, moeten worden geacht te zijn overleden na 11 Dec. 1942 doch uiterlijk 31 Maart 1943 (zie de bijzondere conclusie betreffende dit transport).

port is vertrokken. Als plaats van overlijden geldt voor hen, die uit Blechhammer zijn afgevoerd: Auschwitz II (Birkenau) en voor degenen, die uit andere kampen zijn vertrokken: één der arbeids- of concentratiekampen in Silezië (Polen).

- 4) Degenen, die in Blechhammer zijn aangetroffen vóór 1 April 1944, doch omtrent wier verder lot niets bekend is, moeten worden geacht te zijn overleden uiterlijk 31 Maart 1944. Zij, van wier bestaan in Blechhammer nog is gebleken na laatstgenoemde datum, terwijl daarna niets meer omtrent hen is vernomen, moeten worden geacht op het tijdstip van de evacuatie nog in leven te zijn geweest en met het evacuatietransport te zijn meegegaan. Voor het bepalen van plaats en tijdstip van hun overlijden gelden de regelen, welke ter zake zijn gesteld in het deel "Auschwitz VI" van deze publicaties.
- 5) Degenen, die na 1 October 1944 zijn aangetroffen in Bismarckhütte of Monowitz, doch omtrent wier verder lot niets bekend is, moeten worden geacht op het tijdstip van de evacuatie nog in leven te zijn geweest en met het evacuatietransport te zijn meegegaan. Voor het bepalen van plaats en tijdstip van hun overlijden gelden de regelen, welke ter zake zijn gesteld in het deel "Auschwitz VI" van deze publicaties.
- 6) Degenen, die zijn aangetroffen in Ottmuth, doch van wie sedert dien niets meer is vernomen, moeten worden geacht te zijn overleden uiterlijk 30 April 1944 in een der arbeidskampen in Silezië (Polen).

B. Afzonderlijke transporten.

- 7) De mannen, die volgens het overzicht sub 1 hier vóór in Cosel zijn uitgestapt, moeten, tenzij anders blijkt, en overigens met inachtneming van de in het voorgaande gestelde algemene algemene con-

clusies worden geacht te zijn overleden op het tijdstip en ter plaatse als in het volgend overzicht vermeld.

Transport (1942)	Tenzij in individuele gevallen anders blijkt en met inachtneming overigens van de gestelde algemene conclusies, moeten de in Cosel uitgestapte mannen worden geacht te zijn overleden:
28 Aug.	na 31 Aug. 1942, doch uiterlijk 30 April 1943, in één der arbeidskampen in Silezië (Polen).
31 Aug.	na 3 Sept. 1942, doch uiterlijk 31 Maart 1944 in Fürstengrube (Opper-Silezië, Polen) of in één der arbeidskampen in Neder-Silezië (Polen).
4 Sept.	na 7 Sept. 1942, doch uiterlijk 31 Maart 1944 in Fürstengrube (Opper-Silezië, Polen) of in één der arbeidskampen in Neder-Silezië (Polen).
7 Sept.	na 10 Sept. 1942, doch uiterlijk 31 Maart 1943 in of in de omgeving van Seibersdorf (Opper-Silezië, Polen).
11 Sept.	na 14 Sept. 1942, doch uiterlijk 31 Maart 1943 in of in de omgeving van Seibersdorf (Opper-Silezië, Polen).
14 Sept.	na 17 Sept. 1942, doch uiterlijk 31 Oct. 1942 in één der arbeids- of concentratiekampen in Silezië (Polen).
2 Oct.	na 5 Oct. 1942, doch uiterlijk 31 Oct. 1943 in of in de omgeving van Schöppnitz (Opper-Silezië, Polen).
5 Oct.	na 8 Oct. 1942, doch uiterlijk 31 Aug. 1943 in één der arbeidskampen in Opper-Silezië (Polen).
16 Oct.	na 19 Oct. 1942, doch uiterlijk 31 Maart 1944 in één der arbeidskampen in Silezië (Polen).

- 23 Oct. na 26 Oct.1942, doch uiterlijk 31
Maart 1944 in één der arbeidskampen
in Silezië (Polen).
- 30 Oct. na 2 Nov.1942, doch uiterlijk 31
Maart 1944 in één der arbeidskampen
in Silezië (Polen).
- 2 Nov. na 5 Nov.1942, doch uiterlijk 31
Maart 1943 in één der arbeidskampen
in Opper-Silezië (Polen).
- 6 Nov. na 9 Nov.1942, doch uiterlijk 31
Maart 1944 in één der arbeidskampen
in Silezië (Polen).
- 10 Nov. na 13 Nov.1942, doch uiterlijk 31
Maart 1944 in één der arbeidskampen
in Silezië (Polen).
- 16 Nov. na 19 Nov.1942, doch uiterlijk 31
Maart 1944 in één der arbeidskampen
in Silezië (Polen).
- 24 Nov. na 27 Nov.1942, doch uiterlijk 31
Maart 1944 in één der arbeidskampen
in Silezië (Polen).
- 30 Nov. na 3 Dec.1942, doch uiterlijk 31
Maart 1944, in één der arbeidskampen
in Silezië (Polen).
-

- 8) Een afzonderlijke conclusie geldt voor het
transport van 8 December 1942, nl. dat alle man-
nen, die zijn geboren na 11 December 1891, doch
vóór 11 December 1927, moeten worden geacht te
zijn overleden uiterlijk 31 Maart 1943, in of in
de omgeving van Auschwitz of Gleiwitz (Polen).

Samenvatting van de conclusies
van de "Rechtstreekse Auschwitz-transporten"

Van de hieronder in kolom 1 genoemde transporten (vertrekdatum uit Westerbork) worden geacht te zijn overleden op de dag van aankomst te Auschwitz (3 dagen na het vertrek uit Westerbork) alle vrouwen, alsmede de:

De mannen, geboren op of tussen de achter de kolommen 2 en 3 vermelde data, worden geacht te zijn overleden niet eerder dan 3 dagen na het vertrek uit Westerbork, en uiterlijk:

	mannen geboren voor:	jongens geboren na:	
1	2	3	4
18-9-1942	21-9-1891	21-9-1927	31-12-1942
21-9-1942	24-9-1891	24-9-1927	31- 1-1943
25-9-1942	28-9-1891	28-9-1927	31- 1-1943
28-9-1942	1-10-1901	1-10-1927	31- 1-1943
9-10-1942	12-10-1891	12-10-1927	31- 1-1943
12-10-1942	15-10-1891	15-10-1927	28- 2-1943
19-10-1942	22-10-1891	22-10-1927	28- 2-1943
26-10-1942	29-10-1891	29-10-1927	28- 2-1943
20-11-1942	23-11-1891	23-11-1927	28- 2-1943
4-12-1942	7-12-1891	7-12-1927	28- 2-1943
12-12-1942	15-12-1901	15-12-1927	28- 2-1943

Van de op onbekende datum in October 1942 gedeporteerde personen worden geacht te zijn overleden niet eerder dan 8 October 1942, doch uiterlijk 2 November 1942, alle vrouwen, alsmede de mannen geboren voor 8 October 1891 en de jongens geboren na 8 October 1927.

De mannen, geboren op of tussen de beide laatstgenoemde data, worden geacht te zijn overleden niet eerder dan 8 October 1942 en uiterlijk 31 Maart 1944.

Pres. Hof,

Voor de conclusies betreffende de hieronder genoemde afzonderlijke categoriën wordt verwezen naar de daarachter vermelde paragrafen van Hoofdstuk III Brieftschrijvers, par. 6 (blz. 85 e.v.).

Gevangenen, verbleven hebbende in de "Krankensbau-Auschwitz", par. 7 (blz. 90 e.v.).

Gevangenen, van wie "Fragebogen" zijn aangetroffen, par. 8 (blz. 92 e.v.).

Gevangenen, verbleven hebbende in het kamp Gollerschau, par. 9 (blz. 93 e.v.).

Gedeporteerden, behoord hebbende tot het transport van 23 Oct. 1942 uit Mauthausen en dat van 26 Nov. 1942 uit Amersfoort, par. 11 (blz. 96 e.v.).

